

AZ ELSŐ 25 ELŐFIZETŐNK 2000 FT-OS OÁZIS VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYT KAP

XXXVI. évfolyam 2013.

1-2

Kertbarát

magazin

Ára: 650 Ft

www.kertbaratmagazin.hu

SÁRI LÁSZLÓ KERTJE

HUNYOR HÓFEHÉR, ÁM A NEVE FEKETE

Ajándék
1000 Ft-os
Oázis
vásárlási kuponnal

Kössön virágot!
Könyvvel
jutalmazzuk!

CÉKLAHAB

KÉTSZÍNŰ NÖVÉNYEK

**KAJSZIT
ÜLTETÜNK**

**NYITOTT KERTEK
ANGLIÁBAN**

9 770133 943000 13001

Szívesen

**Sokféleképp köszönhetjük kedvesünket Valentin-napon.
A legelterjedtebb, legmarkánsabb vörös rózsá mellett még számos ötlettel szolgálnak a virágkötők.
Válasszuk az egyéniségünkhöz illőt.
Képeinken kála és keserűporclián (Muehlenbeckia) vett fel az ünnephez méltó alakot.**

A HOLLAND VIRÁGIRODA
ÉS A FLORADANIA FELVÉTELEI

Kertbarát
magazin

www.kertbaratmagazin.hu

Készült a Kertészet és Szőlészet szerkesztőségében
Alapítva: 1977.
35. évfolyam 2013/1-2. szám.
2013. január 18.

FŐSZERKESZTŐ:
Biza Klára
FELELŐS SZERKESZTŐ:
Algeier Wendy
TERVEZŐSZERKESZTŐ:
Végh György
TITKÁRSÁG: Kiss Jánosné

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
1141 Budapest, Mirtusz u. 2
Postacím: 1591 Budapest, Pf. 294.
Telefon: 273-2290
Tel./fax: 273-2285
E-mail: szerkesztoseg@kerteszetesszoleszet.hu

A címkép a Floradania felvétele

Kiadja a Magyar Mezőgazdaság Kft.
Felelős kiadó:
HÁJOS LÁSZLÓ ügyvezető igazgató
SÁRI ENIKŐ ügyvezető igazgató
Marketingigazgató:
HORVÁTH ROLAND
Ügyfélszolgálat:
Husztiné Csekő Emma
Tel.: 470-0411, fax: 470-0410
HIRDETÉS:
titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu
Tel.: 273-2285, 273-2290
Barsi Nóra
Tel.: (+36)-(30)-982-6369
barsi.nora@magyarmezogazdasag.hu
Boldog Rebeka
Tel.: (+36)-(30)-864-3290
boldog.rebeka@magyarmezogazdasag.hu

*Minden jog fenntartva!
A lapból értesítéseket átvenni csak a Kertbarát Magazinra való hivatkozással lehet.
A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.*

Terjeszti a Magyar Posta Zrt.,
a Lapker Zrt., valamint
az alternatív terjesztők

KÜLFÖLDÖN TERJESZTI:
Color Interpress Kft.
1039 Budapest, Hatvány L. u. 14.
Telefon: 243-9232
Fax: 243-9242

Előfizetésben terjeszti
a Magyar P Zrt.
Levél Újztég, Központi Előfizetői
és Ársmenedzsmnt csoport,
1900 Budapest.
Előfizethető az ország
bármely postáján,
a hírlapot kézbesítőknél,
valamint megrendelhető
e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu
címen.
További információ
(06)-(80)-444-444

Előfizetési díj
egy évre: 3600 Ft, fél évre: 1800 Ft

NYOMJA: VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.
8201 Veszprém, Órház u. 38.
Felelős vezető:
NYÁRAINÉ ZEHÁN JUDIT
A nyomdai megrendelés törzsszáma:
Sz-12/99
Nyomás: 2013. január 14.
HU ISSN 0133-9435

www.mmagazin.hu
Szerkesztő:
Pap Edina

Csecsebecsék helyett

Két virágos ünnepünk, a Valentin-nap és a Nő-nap közeleg: sátoros virágos ünnepek, mondják a virágboltosok. Más napokon csak néha téved be vevő a virágboltokba, a nagybani virágkereskedéseken is jócskán alábbhagy a nyüzsgés.

Mi, magyarok rendszerint csak neves alkalmakra vásárolunk virágot. A nagy élelmiszerláncokban magukat kínáló virágkötegek (nem csokrok!) láttán alig-alig csábulunk el. Kevésbé ajándékozásra, inkább otthonunk díszítésére szánják a kereskedők azokat. Máshol a hétvégi bevásárlás része a virágvásárlás, természetes, hogy a tej, kenyér mellé egy köteg virág is kerül. Nálunk ez még nem divat, ráadásul a takarékoskodás első lépéseként a nélkülözhető élvezeti cikkeket vontuk meg magunktól. A virág is ilyen.

Társlapunkban, a termesztőknek szóló Kertészet és Szőlészet szaklapban hétről hétre a „színfalak mögé” pillantunk, halljuk a kertészek gondjait, amiért jórészt a virágvásárlási kedv csökkenése, az olcsó import, a növekvő energiaárak, de leginkább együttesen mind okolható. Több hónapos fáradalmas, hétvégéket nem ismerő munka vész kárba, amikor nem kel el a virág.

Legutóbb a krizantémidényt értékelték a termesztők, nem éppen jó hangulatban. A rekkenő nyár végi hőséggel még csak megküzdöttek, de az újonnan megjelent, titokzatos vírusbetegséggel még a legtapasztaltabbaknak is meggyűlt a bajuk. Néhol az állomány 80 százaléka odalett. A Halottak-napjára zord időt jósló, téves időjárás-jelentés tette fel az i-re a pontot: sokan a krizantém helyett inkább „fagyálló” dísz választottak.

Ugyanazok a kertészek ez idő tájt már a virágládáinkba szánt egyynyári növényeket, muskátlikat nevelgetik, reméljük, remélik nagyobb sikerrel. A vágottvirág-termesztők pedig bíznak abban, hogy a férfilakosság haszontalan, esetleg giccses tárgyak helyett inkább virágot választ majd érzelmei kifejezéséhez. Összehasonlíthatatlanul többet mond néhány, vagy akár csak egyetlen szál virág egy doboz csokinál, vagy csecsebecsénél.

Algyői Ulady

Üzlet van.

MAGYARKERT

2013. január 30. – február 2.

hungexpokiállítás
programod van

A kertek, parkok tervezéséhez, fenntartásához, megmunkálásához szükséges eszközök és technológiák egyetlen hazai szakkiállítása.

Kerti kisgépek • Szerszámok • Speciális kertművelő eszközök, gépek • Kertészeti csomagolóanyagok • Kertépítés eszközei

Egyidejű kiállítások:

AGRO mash EXPO
input – gépesítés – logisztika

Agrárgép Show

**SZŐLÉSZET
ÉS PINCÉSZET**

Bővebb információ: www.hungexpo.hu/magyarkert

Kertbarát

BEMUTATJUK

6 Kétszínű növények

23 Hófehér, ám a neve fekete

26 Városi kertek

28 A balzsamborka

42 Kajszit ültetünk

44 Természet a lakásban

50 Szép is, jó is az édeskömény

53 A keleti platán

KERTEK-EMBEREK

10 Sári László

IDEGEN TÁJAKON

14 Sövények kertje

18 Nyitott kertek

KERTET ÉPÍTÜNK

46 A tereprendezés

IDŐSZERŰ

31 Csodás részletek

36 Látszatnyugalom

38 Vetésforgó helyett

ITTHON

40 Ékkő a vizeken

KERTÉSZPALÁNTA

49 A pincebogarak

VENDÉGLÁTÁS

56 Cékla-ceremónia

KÖSSÜNK VIRÁGOT!

58 Csak töltsük ki
Nemsokára itt a tavasz
Valentin-napi faliképek
Maradékok, hulladékok

64 Posta

Kétszínű növények

Az árvácskák felső két szíromlevele gyakorta a többitől eltérő színű.
A kisvirágú változatok már a fölmelegedő tél végi időben is bőséggel ontják virágaikat

Az évelő csillagfürt (Lupinus) a borsófélék rokona. Jellegzetes, pillangós virágainak felső része, más szóval a vitorla, eltérő színű lehet a két szírom összeforradásából létrejött alsó virágrésztől, amit csónaknak is neveznek a botanikusok. Meszes talajon nem érdemes vele próbálkoznunk, mert egyévi növény módjára, a következő évben rendszerint ki sem hajt

A tulipánok meglepő kétszínűsége gyakran vírusbetegség tünete

A Thomson-végzetcsereje (*Clerodendrum thomsoniae*) afrikai eredetű szobanövényünk. Sokáig nyíló virágzataiban a csészelevelek fehérek, a párták pedig sötétpirosak

A sétányrózsa (*Lantana camara* 'Lucky Rose Sunrise') rózsaszín bimbóiból sárga virágok nyílnak, amik az elnyílással fokozatosan sötétrózsaszínűre váltanak

A haranglábaknál a szirmlevelek és az ugyancsak színes csészelevelek együttesen alkotják a virágot. A szirmok egyik vége sarkantyúszerű nyúlvánnyá, a másik vége pedig tölcészerű mézfejtővé alakult

A szegfűk között igen gyakran találunk círmos, kétszínű változatokat, a vágott virágok és az évelő, kerti változatok között is

Mintha csak tintába mártották volna a lizike (Lisianthus) hófehér szirmainak végeit

A klemátisz (Clematis 'Violetta') porzóiból alakult belső, rövid szirmlevelei kékeslilák, amíg az őket ölelő valódi szirmlevelek fehérek

A FLORADANIA, A HOLLAND VIRÁGIRODA ÉS A SZERZŐ FELVÉTELEI

A porcsinrózsa (Portulaca) nagyanyáink kertjéből jól ismert, igénytelen, önmagát vető növény. Az utóbbi években akasztós cserepekben nevelt, bokros, dúsan virágzó változataival is találkozhatunk. Forró, légszáraz nyarainkat jól tűri, igénytelen balkonnövény. A kétszínű változatok virágaiban a porzósziak alakultak szirmokká. Mókás pomponként díszítik a sárga szirmleveleket

Bájos virágaival tavaszi hangulatot varázsol otthonunkba a kankalin, vagy primula. A szinte kimeríthetetlen színválasztékból mi most a fehérrel szegett, sötétlila szirmú változatot mutatjuk meg

A tűzharang (Phytolacca aequalis) csőszerű virágai rendszerint rózsaszínűek, vagy sárgák, de időnként kétszínű változatait is megtalálhatjuk a virágboltok kínálatában

A kétszínűség a növényvilágban megbecsülhetetlen, sőt így szeretjük őket. Megdöbbenő, ugyanakkor egyáltalán nem ritka, hogy a növények a virágukban, esetleg egyetlen szirmon belül két színt olvasztanak egybe. Gyakran kis csaláshoz folyamodnak: a csészelevelek szirmoknak „álcázzák” magukat, és a szirmlevelektől eltérő, de ugyancsak figyelemfelkeltő színben pompáznak. Gyakori, hogy a porzósziak alakulnak szirmokká, a legtöbb telt virágunk így sokszorozta meg szirmjai számát. Arra is ismerünk példát, amikor az elnyílással változik a virágok színe: rózsaszínből kékre vált, még meglepőbb módon sárgából lilára, vagy korallpirosra, ahogy ezt a sétányrózsák (Lantana) teszik.

Algeier Wendy

Boldog növények

„Talán csalódást okozok a kerttel” – fogad szerény mosollyal a házigazda. Nem értem a szabadkozását, hiszen a kert tágas, a virágok szépek. Ám később kezdek valamit megsejteni abból, milyennek láthatja az ember és a természet kapcsolatát másfajta, ősi tudás ismeretében.

Végigsétálunk a hatalmas udvaron, amit nem is lehet egy tekintettel befogni. A ház körül virágzó mályvabokrok, a terasz előtti szabad, füves térséget természetes cse-

Sári László a hagyományos keleti kultúra titkainak kutatója, neves tibetológus. Filmjében, könyveiben, rádió- és televízióműsoraiban a nyugati és a keleti gondolkodás határterületeit vizsgálja. Írásai élvezetes szellemi kalandozásra csábítják a távoli Ázsia iránt érdeklődőket. Legenda kapcsolat fűzi a dalai lámához, aki annak idején doktori értekezésének munkájában is közreműködött, és akinek egyik legnépszerűbb könyvét magyarra fordította. A világhíró filozófus csendes zsákfaluban, Gyúron él, nem messze a fővárostól. Kertjére a keleti emberek bölcs derűjével tekint.

resznye fa uralja. A tövénél sárga-vörös virágszőnyeg. A felső kertrészben gyümölcsfák, égszínkéék hajnalka-özön és magányos kőrös pompáznak. A hosszú ház

mögött díszcserjék sorfala és tekintélyes öreg hársfa nyújtózik. A frissen felújított épület szokatlan formája és a falon lévő 1824-es évszám árulkodik: ez volt hajdan a gyúrói római katolikus parókia. Az egykori plébánia területét idővel fölparcellázták, a ház is sokáig üresen állt.

• *Hogyan került a pesti világjáró a falusi paplakba?*

– Gyakran kirándultunk errefelé és egyszer megláttam a táblát, hogy eladó. Hittem is, nem is, de elmeséltem a közelben dolgozó orvos barátunknak. Azt mondta, bolond vagy, ha nem veszed meg. Sokat kellett ráfordítani, évekbe telt, míg lakható lett, de jó itt. Öt éve jöttünk. Barátságosak az emberek, és szép a környék, köröttünk a Vértes, az etyeki dombok, a Váli völgy.

Bölcs kacsák

• *Régi idők tanúi lehetnek a nagy fák. Vajon hány esztendősek?*

– Magam is kérdeztem a szomszédoktól, de nem tudják. Azt mondják, a hárs mindig is itt volt. Mikor a párját az utcán ki döntötte a vihar, az egész falu megsiratta. A cseresznye olyan magas, hogy csak az alsó ágakról tudjuk leszedni a jófajta, nagy szemű termését. A többi a madaraké, a seregélyek vígan elintézik. Így is marad elég, és bőven terem a fekete cseresznye is. A feleségem meg a lányaim szeretnek játszani vele, teli a pince lekvárokkal.

• *A ház urának is jut valami kerti játék?*

– Nem is akármilyen, akkora a telek, hogy egy álló nap, mire a fűvet végignyírom, és van olyan év, hogy harmincszor

is kell. Elgondolkodtam, micsoda luxus minden évben egy teljes hónapot fűnyírással tölteni, vettem hát egy traktort. Azzal már igazi élvezet, olyan, mintha a vídámparkban lennék.

• *A nyáriorgona fürtjén lepkék hintáznak, zsong a méhektől az illatos vaddohány, a madárkoncertbe bele-belerikkant a kacsas. Pezseg a természet csendje.*

– Annyi minden van itt, amitől az ember sokkal jobban érzi magát, mint a városban. Volt a szomszéd Jolikáéknál két tünneményes kacsca, rendkívül különös lények voltak. Amikor a többi elment aludni, ezek ketten a nyakukba vették az utcákat, és éjszaka a falu különböző pontjain lehetett találkozni velük, amint meghitt barátságban beszélgettek. A hápogásuk jellegéből, dallamából, a „mondatok” hosszúságából úgy sejtem, fontos dolgokról, mély létfilozófiai kérdésekről esett szó, nem holmi csip-csup ügyekről. Aztán egyszer csak eltűntek, azt mondják, a róka vitte el őket.

• *Közbeszólt a végzet.*

– Ez lett a túl sok filozófia vége... – nevetünk mindketten.

A kertek tanítása

Sári László legismertebb köteteiben Lincsi apát 9. századi kínai mester tanításait

adja közre. E történetek szellemesek, magasak és korabeli nyelvi bájuk ellenére nagyon is a mának szólnak.

• *Lin-csitől tudom, hogy Keleten az emberek nem sietnek. És ha az ember ráér, akkor szemlélődik, tűnődik, gondolkodik. Ehhez pedig úgy vélem, hogy a kertnél, a természetnél jobb közeg nem nagyon létezik.*

– A Kelet valóban ott van, ahol az anyagi világtól elforduló ember él, s ahol ennek a tűnődő, a dolgok mélységébe merítkező embernek nagyobb a becsülete, mint a folyton iparkodónak. A régi ázsiai természetkultusza erős volt, ebben látta önmaga lényegét is az ember. A kertkultúra fölfedezői – a kínaiak – ezért nem is nyúltak bele túlságosan a természeti rendbe. Tisztában voltak a viszonyokkal, hogy ami körülöttünk növekszik, az a lényeges, a teljes, az egész, és az ember létezése ebben kicsiny, tökéletlen, esetleges. A tájképeiket is úgy rajzolták, hogy hatalmasak a természet szereplői, és nagyon picinyke, csupán mellékszereplő benne az ember. Ilyenek a kertjeik is. Soha nem nyílik meg az egész, mindig csak a részletek. Rendezetlennek látszanak, hogy ne legyen rajta fölismerhető az ember nyoma. Hagyják, hogy a maga kedve szerint alakuljon, csak apró igazításokat tesznek.

• *Szinte vadkertek, olyasformák, mint maga az ottani természetes vegetáció?*

– Azt utánozták. Próbáltak beletenni dombockát, tavacskát, színeket.

• *A japánkertre emlékeztem.*

– Az is Kínából származik. Persze nem a szárazkert, a zen kert, mert az japán találmány. De a japán zöld kertek kínai eredetűek, és ugyanazon elv alapján működnek, amelyet a kínaiak fogalmaztak meg egykor. Szerintük a részből kell észrevenni az egészet, de a teljeset soha meg nem láthatod. Olyan legyen a kis világod is magad körül, amilyen a nagy, ami felfoghatatlan, de elbűvölő, gyönyörű, maga az istenség. A természethez való finom, szelíd viszony az emberi vi-

szonyokban is megjelent. A természetkultusból eredt a nőkultusz, mert a régi ázsiaiak szemében a nő a legteljesebb módon természeti lény. Vallják, a természet megismeréséhez nem kell birtokba venni a környezetet, hanem a titkaival együtt kell elfogadni. Mindezt a 9. század nagy költője, Li Taj-po négy csodás, rövid sorban mondja el: „Madárjaj rebben, árva felhő megy, nem unjuk nézni egymást – én és a hegy.” Tehát nem akarja legyűrni, átalakítani, a saját törvényeit ráerőszakolva működtetni a természetet, ahogy a nyugati hős teszi, hanem ebben a varázslatos, meghitt viszonyban nézik egymást. Ennél szebb, normálisabb kapcsolatot nem lehet kialakítani a világgal!

A legnaivabb Édenkert

A gyúrói kert ajándéka a virágokon, gyümölcsökön, emelkedett gondolatokon kívül az édes, sárga koktélpáradicsom. Kiválóan illik a teraszon elköltött helybéli házikolbászhoz, parasztkenyérhez. A kis veteményes paradicsomot, paprikát, babot, zöldségzserket terem, s emellett a szomszédos ház romladozó falát is jótékonyan takarni igyekszik. Ebben társai a kanadai aranyvesszők, legényvirágok, petúniák, bársonykák, kokárdavirágok.

• *Igaz, hogy a növények mindannyian boldogok?*

– Lin-csi szerint, aki nagy csodálójuk volt, igen – fut át a játékos mosoly Sári László arcán. „A növényeken nem látszik semmiféle erőfeszítés, pedig ők is küzdenek. Minden növény minden formájában szép. Bennük valósul meg legtűrelme-

sebben a lét. Mindezt látni gyönyörűsége és vigasztaló érzés. Melegség és remény támad bennünk, ezért kedveljük a társaságukat fölöttébb”. Valóban, a régi ázsiai bölcsélet úgy tartja, a növényi létezés tökéletesebb az állaténál és az emberénél. Múltóbb, csendesebb, elegánsabb.

• *Aki ennyire különös pályára adja a fejét, és a hajdani szerzetesek módjára a Himalája legezárta vidékeit is bebarangolja, bizonyára lát valószínűtlen tájakat.*

– A Körösi Csoma filmet készítve, a nyomában járva, azt kell mondjam, ő leltem meg a Himalája legszebb helyét. Csomát a tudomány mártírjának tartjuk, és valóban, az útja elején igen mostoha körülmények között dolgozott, sokat fagyoskodott, de aztán megtalálta a Kanami-völgyet. Ez az India és Kína közötti széles határsávban fekszik, és ma sem könnyű oda bejutni. De olyan, ahogy a legnaivabb képzőművészek elképzelik az Édenkertet: papagáj szálldos fölötted a virágzó rododendron-fákon, páva sétál el előtted, elképesztően burjánzó, gyönyörű a növényzet. Lenn, a völgy alján, 1500 méteres mélységben ezüstcsikként kanyarog a Szatledzs folyó. Mögötte kel föl a nap, és rózsaszín fényben bevilágítja a környező havas csúcsokat, csipkéket.

• *Kevesen mondhatják magukról, hogy a dalai láma személyes jó ismerősei. Őfelsége hogyan él, van-e kertje, amiben örömet lel?*

– Dharamszala is szép hely, de a menekült tibetiek falvai már erősen magukon viselik az emberi kéz munkáját, az már nem az ősi Éden. Változatos himalájai fenyők, rododendronok, illatos ashoka fák, fűzek – ezeket látja maga körül a dalai láma. Ő maga is gyakran dolgozik, kapálgat, és ebben nincs semmi különös. A keleti embernek korábban sosem volt „wellness-program”, hogy kicsit kapálók hétvégén, megbámulom a virágot és tapasztalok örömben. Nem akartak ezzel művi „léleknevesítő” szerepben feltűnni, számukra az volt a normális, hogy törődünk egymással és a természettel. Ez a hétköznapi része, hiszen a természet is törődik velünk, gondoskodik rólunk.

• *Ilyen gondolatok között hogy sikerült megteremteni a legotthonosabb saját kertet? Kísértett a keleti minta?*

– Nem, hiszen én itt, ebben a kultúrában élek. Képtelenség lenne valami sziget letrehozni, sok csalódást okozna. Persze igyekszem átvenni a több ezer éves tapasztalatok használható elemeit. Gyönyörködöm a természetben és keresem, hogy nekem hol a helyem benne.

Sándor Mária

Sövények kertje

Írországban kastélykertek és időszakosan nyitva tartó magánkertek óriási választéka fogadja a látogatót. Dublin közelében különösen sok a látogatásra érdemes kert. Nem túlzás egy napra 3-4 kertet betervezni, hiszen néhány 10 kilométeres távolságra találjuk őket egymástól.

A kertben elhelyezett 57 szobor egyike

A sövények között a találkozási pontokban homokkő szobrocskák állítják meg a látogatót

Az 1651-ben épült kastély csaknem változatlan formában megőrződött a jelen kornak

A bejárat közelében gazdag évelőkert fogadja a látogatót

A kávézóként üzemelő, 1852-ben épült Narancsház 19. századi itáliai márványszobrokat rejt

A sövények alkotta, mértani kertrész mellett vadvirágos szegéllyel körbevett természetes erdőársulás fogad

A Killruddery birtokot és kertét Dublintól mintegy 25 km-re délre találjuk. A 17. században létrejött, eredeti formájában fennmaradt – sokak szerint a legtökéletesebben megőrzött – írországi történelmi kert. A Killruddery birtok a 17. század elején jutott a Brabazon család birtokába, és azóta is ők lakják, immár a 15. nemzedékük. A leírásokban mégsem ezen a néven, hanem a 17. században adományozott Earl of Meath néven olvashatunk róluk. Az 1651-ben épült kastély szinte változatlan formában megőrződött a jelen kornak. A második világháborút követően, az északi és a keleti szárny lerombolásával vesztett ugyan a méretéből, de ezt leszámítva látványos változásokat okozó átépítések nélkül vésztele át a századokat.

A kert terveit 1682-ben a francia Bonnet készítette, aki a versailles-i kastély kertjét tervező *André le Nôtre* tanítványa volt. A franciakertre jellemző mértani elrendezésű részletek ma is meghatározók, de mellette számos 18. és 19. századi ízlést tükröző, illetve meglepő, meglehetősen modern elemmel is találkozhatunk. A birtok jelenlegi tulajdonosa, *XV. Earl of Meath* személyesen vezetett minket végig a több száz éves titkokat őrző birtokon. Nem túlzás a sövények kertje elnevezés, hiszen összesen 3,5 mérföldnyi, azaz öt és fél kilométer (!) hosszúságban urálják a kertet. Négyféle növényből, gyertyánból, bükkből, hársból és tiszafából alakították ki őket. Bár mindegyik faj metszéséhez más és más időpont lenne kedve-

ző, egységesen júniusban nyírják valamennyit. Minden kétséget kizáróan a Háromszögek kertje a birtok legjellegzetesebb része. A hegyes szögben futó juhar, gyertyán és bükk sövények két központi rész felé terelnek, a találkozási pontokban homokkő szobrocskák állítják meg a látogatót. Közvetlenül mellette, éles kontrasztként természetes hatású, erdőszerű kertet találunk. Még a kidőlt, vagy kivágott fákat sem hordják el a területéről, a természetesség jegyében meghagyják a kert részeként.

A kastélyépület szomszédságában két, párhuzamosan egymás mellé épített 168 méter hosszú Long Pond, azaz Hosszú Tó

A mértani jellegű, magas bükksövénnyel körbevett tó mögött a 19. században kialakított kertészbe jutunk

Lord Meath, a Killruddery birtok tulajdonosa a látogatási időközön kívül maga is részt vesz a kert ápolásában. Háttérben a sövények alkotta Háromszögek kertje

Az angol kertekhez hasonlóan az ír kertek is szeretik „behozni” a tájat a kertbe. Ahol csak lehet, szabadon hagyják a kilátást a környező tájra

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Francia ízlés szerint épült a két 168 méter hosszú Long Pond, azaz Hosszú Tó. Fő kertépítészeti feladatuk az ég színének és a fények visszatükrözése

A Killruddery House and Gardens Dublintól 25 km-re délre található. Kertje időszakosan tart nyitva: áprilisban hétfőként, május és szeptember között pedig naponta 9.30-tól 17 óráig. A ház május, június és szeptember hónapokban, előzetes bejelentkezés alapján, csoportosan 13 és 17 óra között látogatható. A ház és a kertbe szóló belépőjegy felnőtteknek 11 euróba, gyermekeknek 3 euróba kerül. Ha csak a kertet szeretnénk megnézni, akkor 6,5 eurós felnőttjegyre számítsunk, a gyermekeknek pedig nem kell fizetni.
Bővebb tudnivalók: www.killruddery.com

Erdemes fölkeresni a villámcsapás miatt többtörzsűvé vált, tekintélyes méretű nyugati számócafát (Arbutus unedo)

mellett sétálhatunk el. Az egyikben megannyi tündérrózsza díszlik, a másik, ugyancsak feltűnően hosszúkás tó „feladata” az ég színének és a fények visszatükrözése. Az ajánlott útvonal ismét erdőszerű kertészbe visz. A több évszázados faállomány fejlődésébe csak óvatosan, észrevétlenül avatkoznak be. Váratlan meglepetésként az erdős rész végén, négy méter magas, teljesen zárt, kör alakú sövénnyel körbevett, 20 méter átmérőjű medencét találunk. A sövénybe mélyedő négy évszázadot jelképező szob-

rok, és a tó vizéből előbukkanó öntöttvas vízköpők hamisítatlan viktoriánus hangulatot teremtenek. A bükksövénnyel nyitott kapun át a 19. században kialakított kertészbe jutunk, ahol színes lombú juharok, rózsák, levendulák és évelő növények is helyet kaptak. A mintegy másfél óra alatt megtehető kerti séta utolsó állomása a kávézóként üzemelő, 1852-ben épült Narancsház, ami 19. századi itáliai márványszobrokat rejt.

Algeier Wendy

Nyitott kertek

Angliában a nyitott kertek intézményét a National Gardens Scheme (NGS) hangolja össze. Történetük 1927-re nyúlik vissza, amikor a Queen's Nursing Institute (QNI) ápolónői számára kezdett adományokat gyűjteni azzal, hogy látványos és közérdeklődésre számot tartó magánkerteket nyitott meg a nyilvánosság előtt.

Az egyszerű, de zseniális ötlet azon alapult, hogy csak jelképes belépődíjat kértek. A kertlátogatás már korábban is bevett időtöltésnek számított ugyan, de csak a kevés kiválasztott részesülhetett benne. A kezdeményezés már az első évben 609 kerttel 8000 fontnyi bevételt hozott. 1931-

Magánkertbe bepillantani különleges élmény. Meglepő, hogy az olyannyira zárkózottnak hitt briteknél nagy a „kertmutogatás” hagyománya. A közép-angliai Manchesterhez közeli, hegyoldalba kapaszkodó Stanton in Peak faluban 25 kertbe látogattunk el egy májusi délután.

re már több, mint ezer kert állt nyitva, amelyet a Country Life magazin gondozásában akkor először megjelent – rikító borítójáról elnevezett – Sárga Könyvben (The Yellow Book) gyűjtöttek össze.

A II. Világháborút követően a Nemzeti Egészségügyi Szolgálat (NHS) felügyelete alá kerültek az ápolónővérek, de nyugdíjba vonult kollégáiknak és a fiatal nemzedék gyakorlati képzéséhez még mindig

3

1 A japán kecskerággóval és a falucska egyedüli, már virágzó futórózsa-bokraival díszített házikó a település egyik legrégebbi épülete. Ezen az egyetlen képen saroktól sarokig látható a kert egésze

2 Nem könnyű hegyoldali kertben tavat létesíteni, de itt kettőt is láttunk. Az épített medence a koi halak lelőhelye, a másik, jóval kisebb vízfelület pedig növényesítve szűrőtóként üzemel, azon át forgatva kapják a vizet a testes pontyfélék

3 Ha a tópartot (2-es kép) esetlegesen elunná az ember, akkor a fém baromfiak társaságában megpihenhet néhány percre, bár a díszpontyokkal ellentétben ők még etetésre sem sereglenek össze

4 A háziak figyelmessége, hogy a nyitott kertek hétvégéjére mindenhol fém és fa ülőbútorokat tettek ki a hegymászástól kifáradt, lelkes kertlátogatóknak, hogy megpihenjenek kicsit. A tízszert öt méteres kertben dús évelőágyást alakítottak ki. A molyhos madárhúr a bejárathoz vezető ösvényt is szinte teljesen befutotta. A falra lilaaakác és kúszó hortenzia kapaszkodik, a bejáratot pedig egy rózsatő őrzi

1

2

4

szükségük volt a megfelelő pénzügyi támogatásra, így az NGS rendszere tovább üzemelt.

1948-tól a National Trust-tal (a brit állam kezelésében levő történelmi birtokokat, palotákat, kastélyokat felügyelő szervezet) kéz a kézben fontos történelmi kerteket állítottak helyre, cserébe a National Trust a leglátogatottabb, legismertebb kertjeit nyitotta meg az NGS számára. 1980-ban váltak független jótékonyági szervezetté, és 1984 óta rákbetegség kezelését támogató szervezeteknek is gyűjtenek

Egészen a 70-es évekig egy shillinges belépődíjat számoltak fel, majd valamelyest emelkedett a tarifa, és a kertek mind na-

gyobb summát hoztak össze jótékonyági célokra. Jelenleg egy-egy kertbe 2-3 font a belépődíj, több kert esetén a 4-5 fontos összeget is elérheti. Néhány kert évenként csak egyszer nyitja meg kapuit, mások áprilistól októberig a hónap egy-egy hétvégéjén várják a vendégeket frissítőkkal, házi készítésű kávéval, süteményekkel.

Ezek nélkül Angliában elképzelhetetlen a piknikhangulat. A kertek mérete ugyanolyan változatos, mint a stílusuk: fél hold (kb. 2000 m²) az általános, ennél kisebbeket csak sűrűn lakott környékeken találunk, vagy mint képeink helyszínén, Stantonban, a hegyvidék egyik aprócska falujának zsebkendőnyi telkein.

5 A használaton kívüli konyhaajtó elé kerti padot toltak. A falra hegyi iszalag és lilakác fut. A falra szerelt ültetőkосarakban a csöppnyi palánták már a nyári virágözönre készülnek

6 A kert felső szakaszában csak ösvényként használatos a fű, a háziak nagyobb hangsúlyt fektettek a kert minél változatosabb beültetésére. Nagyobb fák nem férnének el, így itt is – csakúgy mint a többi kertben – legfőljebb másfél-három méteres magasságig engedik nőni a fákat

7 Az egyik legizgalmasabb kis kertecskénél a ház szintje (jobbra) mintegy öt méterrel az utcaszint alatt található, így igen körültekintően kellett „sakkozni” a tereplejtéssel, hogy az oda néző ablakoknál elkerüljék a „szuterén-érzést”. A kertben tenyérnyi, közel vízszintes gyeplépcső is található. A támfalakkal körbevett ágyásokban a lombos és virágzó örökzöldek adják a kiültetés döntő részét

8 Az egyik legnagyobb kertben a mohagátlónak és a metszőollónak jut a legfontosabb szerep. Közép-Angliában, a hegyvidéki párák, hűvös klíma miatt a gyeplépcsőt nemcsak táplálni, de mohamentesíteni is kell még napos helyen is, habár ez utóbbiból nem sok jut. Cserébe az öntözésre alig kell költeniük

9 A lépcsős tórendszer az egyetlen módja annak, hogy épkezláb méretű kerti tava legyen a kertbarátnak. Amennyivel nagyobb fáradtság a kialakítása, annyival több lehetőséget is rejt magában. A páfrányféléknek nem létfeltétel az árnyék, arrafelé nem fenyeget a napégés

Nem egyedi az NGS-nél, ám annál inkább szívmengető gesztus a helyi lakosok részéről, hogy településükön egyszerre nyitják meg kapuikat a kertbarátok előtt. Gyakorlatilag az egész falu nyitva áll. A hegyoldalba kapaszkodó településen 25 (!) kertbe lehetett bemenni, a többibe meg, az alacsony kőkerítéseknek köszönhetően, bekukucskálhattunk...

A kertecskék között van tenyérnyi, zseb-kendőnyi és legnagyobbként fél teniszpályányi is. A terepviszonyokon kívül mind-egyiknek meg kell küzdenie a mostoha hegyvidéki éghajlattal, ami kb. kéthetes elmaradást jelent a sík vidék kertjeihez képest. A május végi időpont dacára a rózsakertben például még egyetlen szinesedő bimbót sem fedeztünk föl! A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a falu fele árnyékos, keleti hegyoldalban fekszik, ami télen hónapokig egyáltalán nem lát napsütést, így ott még később indul be az élet.

Ilyen változatos körülmények között a tulajdonosok ezerféle kertet hoztak össze, a rododendron- és a rózsakerttől a japán- és a haszonkertig, ami a vízi kertig minden megtalálható, ami csak elképzelhető. Néhány négyzetméteren is csodát lehet tenni, ráadásul nincs lehetetlen fekvésű kert, csak növényismeret, némi merészség és ötlet kell hozzá.

Az utcán egész délután búcsúszerű hangulat uralkodott, amire a balzsamos, nyáreleji napsütés is rásegített. A népek kis csoportokban kint beszélgettek a házak előtt, a templomkertben sörsátor alatt szerezhetők be a belépőjegyeket és térképet. Volt süteményes és mézes stand, remek házi készítésű portékákkal. A sörözők előtt és egy-egy háznál frissítőket kínáltak, tehát igazi majális volt, csak a piknikezők hiányoztak a falut körbevevő, haragos zöld domboldalokról. Bár a terepvi-

Az NGS oldalán – <http://www.ngs.org.uk/> – keresőt, kert-nyilvántartást, nyitva tartási időket és árakat is találunk. A magánkertek áprilistól októberig általában hétfőként, vagy csak vasárnap látogathatók, jellemzően du. 2-5 óra között, vagy kisebb csoportok számára előzetes bejelentkezéssel tavasztól őszig. Nyáron néhány kert esti nyitva tartással is üzemel, azokon a hétfőeken este 6-9 óra között várják az érdeklődőket.

10 A 22-es „rajtszámú” kert a faluból kifelé vezető úton áll és az uradalmi erdőt elválasztó kőfalnak támaszkodik. A szárazon rakott, takaros kis támfalak réseiben páfrányfélék nőnek, a kis házikót első ránézésre út menti kegyhelynek gondolná az ember, pedig miniatűr kunyhó, benne nyílt terű kandallóval

11 Az előző kép folytatása, a kert alsó harmada a kerti lakkal és a két növényfuttatóval. A dézsások az egész faluban közkedveltek, a tölgytől a japán juharokon át az itt már nem kiültethető pálmafélékig elég széles a kínálat

12 Két erdősáv közötti telken található ez a remek rododendron-kertecske. Már a bejáratban megcsap a pontusi azálea (*Azalea pontica*) csibesárga virágainak bódító illata, beljebb kerülve viszont nagy virágú, ám illatmentes szépségekben gyönyörködhetünk

szonyoknak köszönhetően ott az elguruló almáért is komolyan szednünk kellene a lábunkat, hogy utolérjük.

A kertek délután 2-5 óra között voltak nyitva hivatalosan, ám a velünk együtt este hatkor utoljára távozó néhány kertbarátot sem nézték ferde szemmel. A tulajdonosok ugyanolyan lelkesedéssel kalauzolták őket kis kertjeikben és ugyanolyan lendülettel meséltek növényeiről záróra után is, hiszen a közös érdeklődés azonnal beszédtemát kínál.

F. Gergely Ágnes

<http://kertterv.mds-epitesziroda.hu/>

Hófehér, ám a neve fekete

A hófehér szirmok valójában csészelevelek

Sokan kérdezték már csodálkozva tőlem, miért van ilyen furcsa neve a fekete hunyornak, hiszen a virága fehérebb nem is lehetne. Tudományos nevében is a fekete szó szerepel (niger). A szín gyakran a gyökérre vonatkozik, így van ez a fekete hunyor esetében is. A *Helleborus* szó pedig az ógörög *helleboros* latinított változata, így nevezték a hellének a keleti hunyort.

Megtermékenyült rózsaszín és fiatal, fehér virág

Cserépben is nevelhető

A hunyorkok ősi nemzetség, a növényrendszertan elején kaptak helyet, a hunyorfélék családjában. A hófehér „szirmok” valójában csészelevelek, a szíromlevelek pedig mézfejtökké alakultak, kis zöld csövecskék a porzók sokasága mellett. Nagyon korán nyílik, bár azt is mondhatnánk, hogy nagyon későn, hiszen enyhe teleken, vagy meleg helyen, cserépben karácsonyra kivirágzik, innen a karácsony rózsája név. E nevet az angolok adták neki, mert az ő óceáni klímájú hazájukban karácsonyra kinyílik. Termése hármas tüzöcsokor. Termésérés idején a virágtakaró levelek szép rózsaszín-

nűre színeződhetnek, a kertben sajnos nem mindig, ha pedig nem történt sikeres terméskötés, akkor egyáltalán nem. Tőlevélrózsás évelő (bár ez a föld felszínén nem annyira egyértelmű, mint mondjuk a kövirózsánál). A levele ölbefogottan összetett, ami a növényvilágban viszonylag ritka szerkezet. A levelek áttelelnek, és akkor száradnak le, amikor tavasszal az újak kihajtanak.

A növény minden része mérgező alkaloidokat tartalmaz. Azt tartják, hogy a magyar hunyor név éppen erre vonatkozik, a huny szóból képezték kábító, altató hatása miatt.

Hazánkban a fekete hunyor sajnos nem honos, legközelebb a Bécs melletti Raxalpe-n látható nagy tömegben, ha kora tavasszal megyünk, közvetlenül hóolvadás után. Márciustól május elejéig – hóviszonyoktól függően – láthatunk nagyon szép példányokat. Nem sokkal merészkedik az erdőhatár fölé, inkább a fenyvesek ritkásabb részein, illetve azok szélén él. Az erdőirtások helyén igen jól szaporodik. A virágüzletekben, kertészeti árudákban nálunk is kapható januártól.

A szíromlevelek zöld, nektárt termelő csövekké alakultak

Erdőirtások helyén igen jól szaporodik

A kertben nincs sok gond vele, ajánlatos laza, humuszos, üde talajba ültetni. Ha barnulni kezdenek virágzás idején a levelek, akkor mindenképp többől vágjuk le őket, mert különféle gombás fertőzések

A kertbe ültetett tövek virágai sajnos csak ritkán színeződnek

Enyhe teleken már decemberben kivirágzik

ZOLTÁN FERENC FELVÉTELEI

melegágyai lehetnek, amibe aztán a növény belepusztulhat. Erre különösen hideg és nagyon nedves, csapadékos időben érdemes odafigyelni. Fenyőerdők szélén él, ezért szereti a talajba kevert (esetleg már komposztált) fenyőtűt.

Cserépben is tartható, akár erkélyünk téli-kora tavaszi díszje is lehet. Érdemes akkora edényben nevelni, hogy vaskos gyökerei kényelmesen elférjenek. A szűk helyet nem szereti, arról nem is beszélve, hogy tápanyagigényes. Nagyobb edényben a talaj hőmérséklete is kiegyenlített. Minél kevesebbet bolygassuk a gyökereit. Télen csínján kell bánni az öntözéssel, és ha kint hagyjuk a szabad-

ban, akkor különösen vigyázzunk arra, hogy ne legyen vizes a talaja, de ne is száradjon ki teljesen. Biztonságosabb, ha a cserepes növényt világos, fagymentes, de hűvös, 0-5 C-fokos helyiségben telettetjük. November tájékán már megjelennek a talaj felszínén a bimbók. A szabadban ezek még jó ideig nem moccannak, ha viszont olyankor hűvös, 10-15 °C-os helyiségbe, majd 2-3 hét múlva a 20-21 °C-os szobába visszük, akkor karácsonyra kivirágzik.

Akár az ünnepi asztalon, akár a tél végi bátortalan napsütésben szívderítő látvány a fekete hunyor hófehér virága.

Józsa Kata

Városi kertek

A gyorsuló városi élettempó mellett a kert fölbecsülhetetlen érték.

A kert – amit a folytonosan megújuló levelek, virágok, színek és illatok tesznek mozgalmassá – megnyugtatóan hat ránk. A városiak ott találják meg a személyes kötődést a környezetéhez, de a kertészkedés jótékony, gyógyító hatását sem szabad alábecsülnünk. Az erkélyen, tetőterazon, vagy a kis hátsó udvaron kialakított kis „birtok” még sohasem képviselt ekkora értéket, mint napjainkban.

A legtöbb városi kertet éppen a kis mérete teszi izgalmassá. Ötletesen kell kialakítanunk, ha minden darabkájukat ki akarjuk használni. A vidéki kertek akkor a legszebbek, ha a környező tájat tükrözik, helyi anyagokból és növényekből épülnek fel.

Mindez a városi kertekre is vonatkozik, ott azonban a kertész sokkal szélesebb palettáról válogathat. A város sokarcúsága, az emberek, kultúrák, épületek, hangok, színek egyvelege szabadságot ad: bátran szakíthatunk a hagyományos kertfelfogással. Tetszésünk szerint alkothatunk bármit, amivel önmagunkat, saját egyéniségünket mutathatjuk meg a város falai között. Ugyanakkor ellen kell állnunk a kísértésnek, hogy mindenfélével telezsúfoljuk azt. A túlzott buzgalom rendszerint átláthatatlan zűrzavarhoz vezet.

A deszkajárdás kert munkára, pihenésre és játékra egyaránt jó. A telket körbezáró régi téglafal tökéletes háttér. Térelválasztó növényt alig ültettek, viszont a magas évelő növények remekül tagolják a teret anélkül, hogy élesen elválasztanának egymástól egy-egy részt. A terasz mellett óriás vasfű (*Verbena bonariensis*) sejtelmes „függönye” akadályozza meg, hogy az egész kertet egyetlen pillantással befogadhassuk

Mértéktartó és egyszerű tervezéssel vidéki udvarokra emlékeztető városi kertet hozhatunk létre. Az udvart kővel burkolták, hogy minél kevesebb gonddal járjon a rendben tartása. A tér, az idő és a fény szűkössége miatt a pázsitot nehéz karbantartani. A sárga lombú lepényfa (*Gleditsia triacanthos* 'Sunburst') határozza meg a kert hangulatát. A burkolat átlós téglasorai között futó vasúti talpfák a kert leghosszabb burkolt felületét hangsúlyozzák, ezáltal a valóságosnál nagyobbak érzékeljük a teret

Néha a ház stílusa annyira erőteljes, hogy a kert jellegét is meghatározza. Ennél a kavicsos kertenél a külső tér kerek egészet alkot a Bauhaus stílusban épült modern vonalvezetésű házzal. Az utóbbi időben divatba jöttek a kavicsborítású ágyak, a hagyományos sziklakertek utódai. Valóságos élő műalkotás, ahogy a kavicsréteggel borított ágyásból kibukkanó növényeket nagyobb kővek csoportjai hangsúlyozzák. A kavicságy ugyanakkor nem vonja el a figyelmet a látvány egészéről, sőt – a ház végéből kinyúló teraszról, vagy a gyepről nézve – annak fölfedezésére csábít. Az egyik terasz a kert legmelegebb, legnaposabb részére került, hiszen onnan nyílik a legszebb kilátás a házra. A rozsdamentes acélelemeknek, kerti lámpáknak és a világos burkolóanyagoknak köszönhetően a kert sokkal világosabb, és egész évben mutatós.

A Cser Kiadó gondozásában megjelent **Városi kertek c. könyvben tíz, egymástól nagyon különböző városi kert kialakításáról, tervezéséről kapunk részletes útmutatót.**
www.cserkiado.hu

Hogyan fogjunk hozzá? A ház belső helyiségeihez hasonlóan itt is a stílust, a színeket, a hangulatot, továbbá a tárolás, a felszerelés, a költségek és a fenntartás gyakorlati szempontjait kell figyelembe vennünk. Határozott elgondolásból induljunk ki, és azt fokozatosan valósítsuk meg, ahelyett, hogy sokféle tétova kísérletbe kezdénénk, amik jellegtelen, kusza látványhoz vezetnek.

Készítsünk vázlatos alaprajzot a házat körülvevő területről az égtájak megjelölésével, tüntessük föl a különböző szinteket és

a tereptárgyakat. A telek jó és előnytelen adottságainak fölméréséhez sok esetben az is elég, ha eltöltünk némi időt a kertben. Nézzük meg, hogy a látványból mit akarunk hangsúlyozni, illetve eltakarni. Napos, vagy inkább árnyékos helyre szeretnénk a teraszt, esetleg mindkettőre vágyunk? Elegendő árnyék híján pergola, vagy előtető lehet a megoldás. Még ha szakemberre bízuk is a tervezést, igényeink és kívánságaink előzetes átgondolásával segíthetünk a megfelelő kert kialakításában.

Ann-Marie Powell

A balzsamuborka

A hazai gasztronómiai kultúra felvirágzásának és a zöldségkertészkedés, a konyhakertek újraéledésének korát éljük. Ma már többen eljutnak mediterrán és trópusi országokba, egzotikus piacokra, és a világ minden tájára elkísérő ismeretterjesztő filmek is sok furcsa élelmiszernövényt mutatnak be. Van aki divatból, a bioalapanyagok utáni igényből, a kertészkedés szeretetéből, vagy pusztán éltrendjének változatossá tétele miatt érdeklődik a különleges zöldségek és gyümölcsök iránt. A nagyobb zöldségüzletekben, bevásárlóközpontokban és ázsiai boltokban sok egzotikus termény megvásárolható, a szaporodó ökopiacokon, internetes honlapokon pedig sokféle mag és palánta beszerezhető. Sorozatunkban különleges zöldségeket mutatunk be.

Csüngő, hosszú kocsányú, rücskös, bordás kabak termését éretlenül, zölden szedik

A tökfélék családjának több mint 120 nemzetségéhez közel 750 faj tartozik. Többiségük földön futó, vagy kacsokkal felkapaszkodó egynyári, lágyszárú növény. Főként a trópusi és szubtrópusi területek lakói. Olyan fontos táplálék- és gyógynövények tartoznak közéjük, mint a tökök, uborkák, dinnyék. Ezek nálunk is közismert zöldség-növények, vannak azonban fontos trópusi tökfélék is, amelyek Európában még különlegességnek számítanak. Itthon is megpróbálkozhatunk a nevelésükkel.

Az egzotikus tökfélék közül legelterjedtebb a balzsamuborka (*Momordica charantia*), más nevein balzsamkörte, keserűuborka. A trópusokon élő, nálunk egyéves, csavarodó, lágyszárú kúszónövény, 5-10 méter hosszúra nő, hosszanti barázdás szárral. Elágazás nélküli kacsáival kapaszkodik. Durván fogazott, vagy karéjos szélű levelei tenyeresen 5-7 karéjra tagoltak. Magánosan nyíló, élénksárga, ötszirmú virágai egyivarúak.

Uborka nagyságú, változatos alakú, zöldesre, majd élénksárgára változó, jellegze-

Kabak, bogyo vagy tok

A tökfélék jellegzetes termése az alakra, színre és méretre is rendkívül változatos kabaktermés, ami botanikai értelemben nagy, vastag héjú, sokmagvú bogyótermés. A tök, a dinnye és az uborka is kabaktermés.

Vannak tökfélék, amelyeknek lédús bogyo- vagy száraz toktermése van. Legismertebb közülük a piros földitök (*Bryonia dioica*). Kúszó szárú, lágyszárú élő növény, vaskos, répaszerű gyöktörzssel, sekélyen karéjos levelekkel. Apró, sárgásfehér virágai fürtvirágzatba tömörülnek. Kicsi, legfőljebb 1-1,5 cm-es, sima, vékony falú, gömbölyű bogyótermése vörösre ér. Nem ehető! Bűdös, keserű gyöktörzsből reuma és ízületi bántalmak elleni bedörzsölő és az állatgyógyászatban használatos hashajtó- és vizelethajtószer készül. Őshazája Dél-, Közép- és Nyugat-Európa. Régebben gyógyászati felhasználása miatt sokféle ültették, s meghonosodott. Nálunk a Dunántúlon, artéri szegélytársulásokban él.

sen rücskös, dudoros, bordás termései éretlen három kopáccsal nyílnak, s a vastag, húsos terméshéj alól kitűnnek a skarlátpiros, édes, csillogó magköpenybe burkolt keserű magok. Csípősen keserű ízű termésére utal a nemzetség köznyelvi is használt latin neve (*momordicus*=harapós, erő). Termését éretlenül, halványzölden fogyasztják, amikor a terméshúsa még ke-

mény és viszonylag lédús. Íze minél érettebb, annál keserűbbé válik, magas ásványianyag- és vitamin- – különösen C-vitamin- – tartalma miatt az egyik legértékesebb tökfélének tartják. Nagyon keserű ízt forrázással és főzéssel, majd a főzővíz kiöntésével, valamint úgy mérsékelhetjük, hogy a főlseletelt momordikát besózzuk, állni hagyjuk, majd alaposan

A balzsamuborka termései éretlen 3 részre nyílnak. A vastag, húsos terméshéj alól kitűnnek a skarlátpiros, magköpenybe burkolt magok. Ebben az állapotban már nem fogyasztható

A kínai piacok zöldségesstandján szinte mindig kapható a momordika, vagy balzsamuborka (Kunming, Dél-Kína)

A Kelet-Ázsiában népszerű, de inkább csak helyi jelentőségű indokínai balzsamtök (*Momordica cochinchinensis*) narancssárgára érő, nagyobb, ovális, tüskékkel borított termését éretlenül fogyasztják

Csodás részletek

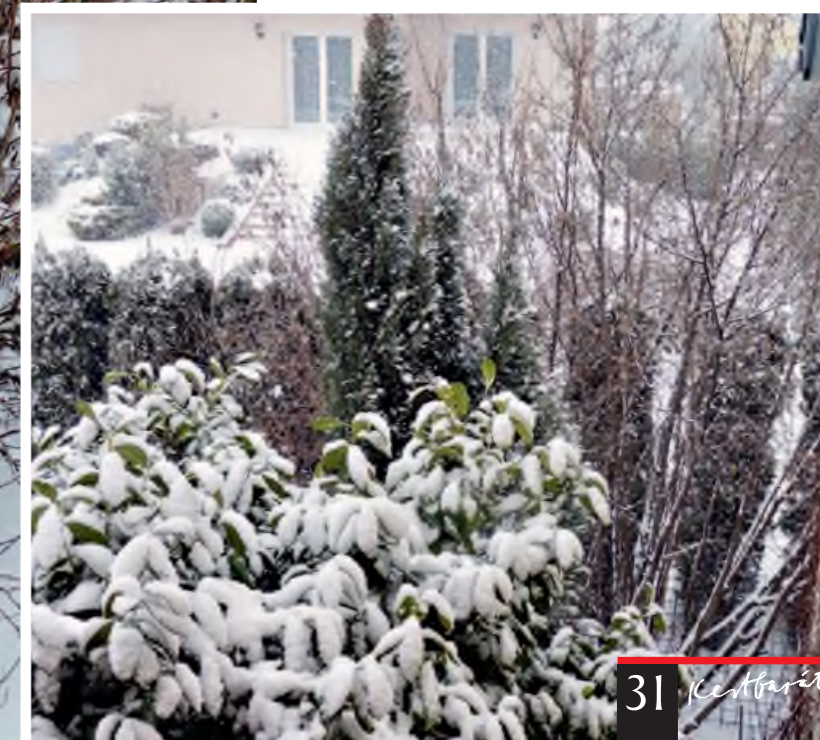
Azok, akik az utolsó lehullott falevél összegyűjtése után bezárják a kert felé vezető ajtót, bizony rosszul teszik. Számos csodás, természet formálta részlet látványáról mondanak le. Apró, kedves, lélekmelengető részletek.

Békésen nézzük odabentről, hogyan esik a hó! Télen érvényesül a legszebben az örökzöldek tömörsége, a lombjukat vesztett fák koronaformája, a cserjék ágrendszerének és színe. Rövid életű csodás részletek a zúzmarától mintás fatörzsek, a jégbe zárt rügyek, a hó alól kibukkanó zöldek, a hó súlyát megtartó virágok, a tárgyakon megülő

hókupacok, a ciklámen fagytól dermedt leveleinek és virágainak a látványa, a hófúvás nyomai a háztetőn, a lépcsőkön és a kerti utakon.

leöblítjük. Levesbe főzve és főzeléknek készítik el, vagy savanyúságként tartósítják, főtt fiatal hajtásai és levelei is ehetőek. Gyógynövényként is ismert, a nedvét reuma, asztma, bőr- és cukorbetegségek kezelésére ajánlják, hatóanyaga jótékony hatású a gyomor- és bélrendszerre. A trópusi Ázsiából származik, de pontos eredete ismeretlen, mert a forró, nedves síkvidéki trópusokon mindenütt ültetett és kivadult növény. Elsősorban Dél- és Délkelet-Ázsiában, Kínában és a karib-tengeri szigeteken fontos élelmiszernövény.

Az indokínai balzsamtők nagy, lilás közepű, krémsárga virága nagyon mutatós

A balzsamuborkát magról szaporítjuk. Április végén melegházba vessük, s csak a fagyok elmúltával ültessük szabadföldbe. Fejlődéséhez napos, meleg helyre és sok vízre van szüksége. A vetés után közel két hónappal éretlen állapotban szüretelhető. Utóérik, ezért hűtés nélkül csak néhány napig, hűtve pedig mintegy 3 hétig tárolható. Rokona a Kelet-Ázsiában népszerű, de inkább csak helyi jelentőségű indokínai balzsamtők (*Momordica cochinchinensis*). Szintén narancssárgára érő, nagyobb, ovális, kúp alakú, tüskékkel borított termését hasonlóképpen, éretlenül fogyasztják.

Fráter Erzsébet

Keserű, vasban és vitaminokban gazdag termése Ázsiában különösen gyakori és kedvelt zöldségféle

A SZERZŐ FELVÉTELEI

A csajote

A csajote (*Sechium edule*), más nevein csu-csu, vagy egymagvútok termésének felépítésével tűnik ki a tökfélék közül. Mint egyik neve is mutatja, szokatlan módon csak egy magja van. Elágazó kacsokkal kapaszkodó, erőteljesen fejlődő, gyors növekedésű évelő kúszónövény. Nagy gyökérgumójából fejlődő szára a 20 métert is elérheti. Érdes szőrű, szíves vállú, kerekded, nagy levelei tompán karéjosak, 3-7 csúcsúak. Zöldek, vagy krémszínű, egyivarú virágai kicsik, a porzósak hosszú levélhónalji fürtökben, a termések magánosan nyílnak.

Nagyon változatos, hullámos, ráncos, szemölcsös, vagy tüskés felszínű, körte vagy gömbölyded alakú, zöldek, sárgás vagy fehéres színű kabaktermésében csak egy mag fejlődik. Az akár 20 cm hosszúra és 1 kg-osra megnövő termés fehéreszöld húsa lédús, magas víztartalmú, kissé édeskés, s minél nagyobbra nő, annál íztelenebb. Magja nagy, lapos, fehér, érdekességé, hogy még az anyanövényen csírázni kezd.

Minden része ehető. Idősebb, nagyobb gyökérgumója keményítőben gazdag élelemforrás. Fiatal hajtásait párolva, fehéredős, dióízű magvait pedig olajban pirítva fogyasztják. Szára állati takarmány, rostjaiból kalapot,

A csajote felszíne sima, hullámos és tüskés is lehet. A termés egyetlen magja rögtön elárulja, milyen növényről van szó

kosarat fonnak. Legfontosabb per sze az éretlen termése, amit a többi tökféléhez hasonlóan készítenek el. Főzik, párolják, vagy sűtik, ragukba, levesekbe is kitűnő. Semleges íze miatt gyakran teszik zöldségpitékbe, desszertekbe. Csatnik és dzsemek alapanyaga. Hűtéssel több mint egy hónapig tárolhatók a termései.

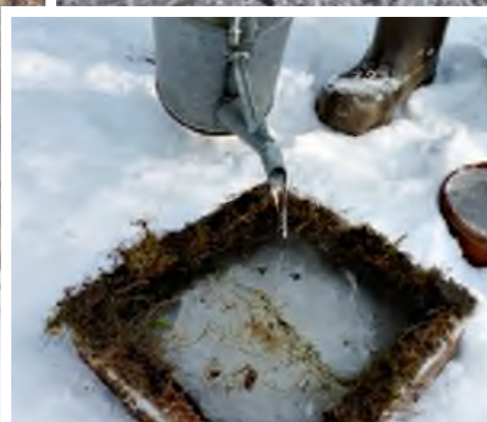
Mexikó déli részéről, Közép-Amerikából származó növény, amit azték eredetű neve (chayotl) is elárul. A spanyol hódítókkal terjedt el a trópusok hegy- és dombvidékein. Ausztráliában kivadult és terhes özönnövény lett.

Sima héjú csajote a vietnámi piacon. Jól láthatók a termésen a csíranövény gyökérkéi (Hanoi, Vietnám)

Kertünk madarai

A madarak számára a tél nem is a hideg, sokkal inkább az élelemhiány miatt veszélyes. Szinte az egész telet ott vészlik át, ahol eleséget találnak, ami a hólepte tájban, vagy a fagytól megkeményedett növényeken bizony nehéz. Ilyenkor gyakran többesével gubbasztanak a kert sűrűbb ágrendszerű cserjéin, ahol gyors mozdulatokkal csipegetik a rügyeket, azokból kiszívott nedvességgel csillapítják a szomjukat. Madaraink már megszokták, hogy a számukra kihelyezett itatók soha nem üresek, most családostan kopogtatják apró

csőrükkel a jéggé fagyott tömböket. Friss vízzel nekünk kell gondoskodnunk. Az etetés-itatás a madárfajok megfigyelésére is kiváló alkalom. Amikor feltöltjük az etetőket, vagy a talajra szórjuk az eleséget, nem is kell túl sokat várni, a cinegék, pintyék, feketeterigók hamar megjelennek. Magunk is készíthetünk ételmet faggyúba forgatott zabpehelyből, napraforgóból, de a dió az egyik legértékesebb csemege. Az ágakra rögzített almák is hamar elfogynak.

Az elsők

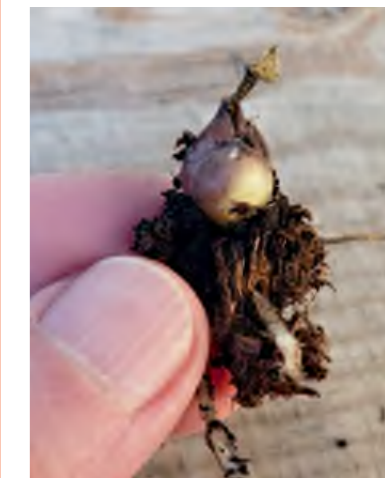
A hunyorok bontják ki legkorábban pompás virágaikat. Meghökkenítő, mennyire fittyet hánynak a hónap, jégnek. A hunyorok (Helleborus), a fajtától függően télen vagy tavasszal nyíló évelők. Fák alá ültessük, hiszen kedvelik a félárnyékos fekvést, emellett a nedvességtartó, ám jó vízelvezetésű talajt. Tavasszal és ősszel tőosztással szaporíthatók. Az utóbbi években karácsony táján virágzó csere-

pes növényként is értékesítik, ám aki hosszan tartó virágzásban szeretne gyönyörködni, az jól teszi, ha az ünnepek elmúltával a meleg lakásból kiteszi a szabadba, a kerti asztalra.

Megér egy kis fáradságot: zord időben átmenetileg vigyük őket a lakás hűvös helyiségébe. Ugyanezt tehetjük a ciklámennel, a primulával, vagy más néven kankalinnal, a harangvirággal, a hajtatott cserepes hagymás virágokkal, mint például a jácinttal, a fűtős gyöngyikével, vagy a tulipánnal.

Készülődés

Amikor úgy tűnik, hogy a természet még alszik, a növények már készülődnek. Türelmetlenek vagyunk, vajon „hol tartanak” az ősszel elültetett virághagymák. Óvatosan megbonthatjuk a talajt, kiemelhetünk egy hagymát, hogy lássuk az egészséges gyökereket és a halvány hajtásokat. Aztán rendezzünk mindent vissza, és hagyjuk, hogy a biológiai ritmusuk szerint fejlődjenek tovább.

Összeállította: Merényi Alexandra

Elkezdhetjük

A közelgő tavaszt jelzi, amikor kinyílik a hóvirág és előbújnak a virághagymák hajtásai a földből. Az enyhébbre fordult időben, fagymentes napokon apránként elkezdhetjük a kert kitakarítását. A friss levegőn jól esik majd összeszedni a lombot, levágni a széltől megtépázott ágakat, kihúzni a zöldülő gyomnövényeket a nedvességtől ragacos földből. Az évelőket sem volt időnk az ősszel megtisztítani az elhalt részekről, most erre is sort keríthetünk. Öntözzük meg az átteleltetésre behordott növényeinket.

Az én kertem mindig zöldebb!

Volldünger® termékcsalád

A termékeket keresse a gazdaboltokban!

www.kwizda.hu

Kwizda

Hold- naptár

2013. január- -2013. március

JANUÁR	Antal, Antónia Margit, Piroska		
17. Csütörtök 18. Péntek	Sára, Máriaó Fabián, Sebestyén Ágnes		
19. Szombat 20. Vasárnap 21. Hétfő	Vince, Artúr Zelma, Rajmund		
22. Kedd 23. Szerda	Timót, Tádé Pál, Henrik Vanda, Paula		
24. Csütörtök 25. Péntek 26. Szombat	Angelika Károly, Karola		
27. Vasárnap 28. Hétfő	Adél Martina, Gerda		
29. Kedd 30. Szerda	Lujza, Marcella Ignác, Gitta Karolina, Aida		
31. Csütörtök 1. Péntek 2. Szombat	Balázs, Oszkár Ráhel, Csenge		
FEBRUÁR			
3. Vasárnap 4. Hétfő	Ágota, Ingrid Dorothy, Dóra		
5. Kedd 6. Szerda	Tódor, Rómeó Jutocsa, Aranka, Salamon		
7. Csütörtök 8. Péntek	Abigél, Alex Eivra, Ella		
9. Szombat 10. Vasárnap	Bertold, Marietta Lidia, Livia		
11. Hétfő 12. Kedd	Ella, Linda Valentin, Bálint Kolos, Georgina		
13. Szerda 14. Csütörtök 15. Péntek	Juliana, Lilla Donát, Lukács		
16. Szombat 17. Vasárnap	Leo, Bernadett Zsuzsanna		
18. Hétfő 19. Kedd	Aladár, Álmos György, Eleonóra Margit, Gerzson		
20. Szerda 21. Csütörtök 22. Péntek	Alfréd, Mirtill Jázmin, Mátyás		
23. Szombat 24. Vasárnap	Géza, Cézár Edina, Viktor Ákos, Bátor		
25. Hétfő 26. Kedd 27. Szerda	Antónia, Elemér Albin, Dávid		
28. Csütörtök MÁRCIUS 1. Péntek	Lujza Kornélia, Nelli, Frigyes		
2. Szombat 3. Vasárnap	Kázmér, Zorán Adorján, Adrián		
4. Hétfő 5. Kedd	Leonóra, Inez Tamás, Tomaj, Ubul		
6. Szerda 7. Csütörtök	Zoltán, Beáta Franciska, Fanni		
8. Péntek 9. Szombat	Ildikó, Etele Szilárd Gergely, Miksa		
10. Vasárnap 11. Hétfő 12. Kedd	Krisztián, Ajtony Matild, Tilda		
13. Szerda 14. Csütörtök	Kristóf, N. ünnep Henrietta		
15. Péntek 16. Szombat	Gertrúd, Patrik Sándor, Ede József, Bánk		
17. Vasárnap 18. Hétfő 19. Kedd	Klaudia, Mór Benedek, Bence		
20. Szerda 21. Csütörtök	Beáta, Izolda Emőke Gábor, Karina		
22. Péntek 23. Szombat 24. Vasárnap	Irén, Írisz, Irina Emánuel, Dusán		
25. Hétfő 26. Kedd	Hajnalka Gedeon, Johanna		
27. Szerda 28. Csütörtök			

	Telihold		Fogyó hold		Újhold		Növő Hold
	Kos		Bika		Ikrek		Rák
	Oroszlán		Szűz		Mérleg		Skorpió
	Nyilas		Bak		Vízöntő		Halak

Levélnap – olyan zöldségeket érdemes vetni, ültetni, szedni, aminek a levelét fogyasztjuk (pl. sóska, fejes saláta, káposzta)

Termésnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, aminek a „termése” fogyasztható (pl. magok, gyümölcsök, vagy akár a paradicsom, paprika, hüvelyesek stb.)

Virágnap – dísznövényeket és olyan növényeket lehet vetni, ültetni, szedni, gondozni, aminek a virága fogyasztható (pl. brokkoli)

Gyökérnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, ahol a gyökér maga a termék (pl. zeller, burgonya, hagymafélék, répa), továbbá palántázás, dugványozás napjai, a gyökérképződés fokozottan jó

Föld alatti kártevők ellen érdemes védekezni

Föld felett élő kártevők ellen érdemes védekezni

Metszés

Kert előkészítése, ásás, talajlazítás

Gyógynövények vetése, ültetése, ezek főszedése. A növények gyógyhatása fokozott

Vermelni, raktározni e napon javasolt, valamint a már elvermelt gyümölcs, zöldség átrakására kedvező az idő

Favágás, kedvező a fát ezeken a napokon vágni, amennyiben további megmunkálásra szánjuk

Fáink ápolásának napjai (fák törzsének védelme, érdemes bekenni pl. mészteljjel, illetve a vadaktól körükeríteni)

Oltás, nemesítés, szemzés

Gombatermesztő közegek kezelésére, oltására, gombatermesztésre kedvező idő

Növények átültetése ezeken a napokon javasolt – a gyökérképződés hatékonyabb

Semmiképp ne végezzünk átültetést, kedvezőtlen hatások a gyökérképződésre. Viszont, érdemes gyomlálni

Ne vermeljünk, raktározzunk, vagy rakjuk át raktározott terményeinket, rothadásveszély

Locsolás, a talaj vízmegtartó és a növény vízfelvevő képessége hatékonyabb

Tápanyag-bejuttatás a földbe, trágyázás, tápoldatozás, komposzt szórása

Kerti tavak karbantartása, rothadt növényektől érdemes megszabadítani, azok téliestése, valamint nagy vízigényű növények ápolása

Növényeinken a fedő, védőtakarás megerősítése

A melegágy előkészítésére javasolt napok

Próbahajtás napjai

Látszatnyugalom

Azt gondolnánk, hogy a téli kertben nincs semmi tennivalónk, nyugodtan hátradőlhetünk még egy-két hónapig a meleg szobában.

Ez azonban csak a látszat.

Vannak olyan kerti munkák, amiket most kell megcsinálnunk, hogy a tavaszi hajrá zökkenőmentesen induljon. Rendszeresen vizsgáljuk át a tárolt zöldségeket, gyümölcsöket. Javítsuk meg a megrongálódott kézi szerszámokat, kisépeket, a kerítést és a táंबरendezéseket. Csiszoljuk meg és fessük, lakozzuk le a fa kerti bútorokat, támasztékokat, pergolákat, szaletliket. Tervezzük meg a jövő évi vetésforgót, szerezzük be a palántaneveléshez szükséges vetőmagokat. Elkezdhetjük a szőlő metszését, és legyen gondunk a madarakra is!

Talaj-előkészítés a fóliasátorban

A zárt termesztőberendezésekben, fóliasátrakban, hobbi üvegházakban különösen nagy gondot kell fordítanunk a talaj szervesanyag-pótlására. Mivel ott a természetes csapadék hatása nem érvényesül, csak öntözéssel juttathatunk nedvességet a növényeknek. Fontos, hogy a talaj jó szerkezetű legyen, ne alakuljon ki pangó víz, de ne is száradjon ki túl gyorsan.

ki pangó víz, de ne is száradjon ki túl gyorsan.

Aki komposztot készített, most beáshatja a talajba. Ha paprikát, paradicsomot, uborkát nevelünk a fóliasátorban, akkor a komposzt mennyisége legalább 20-30 kg/m² legyen. Fontos, hogy teljesen lebomlott, földdé érett komposztot használjunk, ami nem bomlik tovább a talajban. A nyers szerves anyag bomlása zárt térben több szempontból is veszélyes. A bomlás folyamata nitrogénelvonással jár, ami a növénynél később hiánytüneteket (sárgulást) okoz. A bomláskor hő termelődik, ami szó szerint leégeti a gyökereket. A felszabaduló ammónia is perzseli a gyökereket, illetve ha a

szellőtetés (a tartós hideg miatt) elmarad, a leveleken is kárt okoz.

Az ásást megelőzően a fólia végfalait bontsuk el, az üvegház tetejét szedjük le, mert a hónymás belöri az üveget. Hagyjuk, hogy a téli fagy és a csapadék hatása érvényesüljön: szétmorzsolja a nagyobb talajrögöket. Most végzünk el a karbantartási, megerősítési munkákat, a törött üvegtáblák pótlását, enyhe időben a festést. A fűtellen üvegházat, fóliát február végén állítsuk újból össze.

Idős fák ápolása

A korosabb, rosszul kezelt és itt-ott korhadó fák is megmenthetők. Az erőteljesebb beavatkozások ideje a fák nyugalmi állapotában van. A megrepedt, vagy letört ágakat a végüktől indulva, több részletben vágjuk le, végül ágalapra metsszük vissza. Soha ne hagyjunk csonkot! A metszfelület sima legyen, a seb széleit éles késsel vágjuk körbe. A 2 centiméternél nagyobb átmérőjű metszlapot sebkezelővel kezeljük. Megfelel erre a célra az oltóviasz, a Cellcid és a Faplaszt nevű készítmény, végső esetben az olajfesték. Az odvakat az élő szövetig kaparjuk ki, széleiket éles késsel vágjuk körül, és távolítsuk el belőle a korhadékot. Kezeljük gombaölő szeres (rézgálic, xylamon) oldattal.

Az idős fák V-alakban elágazódó koronaágai szétrepedhetnek, ezért rögzíteni kell azokat. A vasabroncs nem jó megoldás, mert bevág a kéregbe, majd a háncsba, és akadályozza a tápanyagáramlást. Jobb megoldás, ha az ágakat egymással szemben átfúrjuk, és a két végén csavarmentes vaspálcát dugunk át a furaton, amit mindkét oldalon csavaranyával rögzítünk. A magas fákhöz és bonyolultabb műveletekhez hívjunk szakembert.

Az alma tárolási betegségei

Sokan panaszkodnak, hogy már a tél elejére barna foltok jelennek meg a betárolt almákon. Ez az úgynevezett sztipikesedés jelensége, amelyet jonatán-foltosságának nevezünk (1. kép). A neve is utal rá, hogy a Jonathan fajtakörbe tartozó fajták jellemző tárolási betegsége, bár az okok a természetes időszakára vezethetők vissza. Az almák héján 3-6 mm átmérőjű barna foltok jelennek meg, amelyek azonban nem süppednek bele a gyümölcshúsba. A természetes ideje alatt fellépő kalciumhiány okozza, ami öntözés nélküli ültetvényekben a tartós aszály miatti elégtelen tápanyagfelvételtől adódik. Legjobb megelőzni ezt a tünetet. Az alma zölddió nagyságától a szedésig 14 naponként 4-6 alkalommal permetezzük kalcium lombtrágyával, a sztipikesedésre hajlamos fajtákat 0,5-0,6%, a kevésbé hajlamos fajtákat pedig 0,3-0,4% töménységben. (A lombtrágya a réztartalmú növényvédőszeren kívül bármely készítménnyel keverhető.) Ha a foltok a terméshúsba is besüppednek, akkor a taplófoltosság tünetével állunk szemben, ami a természetes során előforduló nagy hőmérséklet- és csapadékmennyiség-ingadozás miatt alakul ki. A moniliás fertőzés sokszor a tárolóban üti föl a fejét, és ha nem figyelünk oda, ak-

kor a beteg almáról rövid idő alatt a többire is áterjed. A jellegzetes, körkörös, okkersárga, rózsaszínes kiverődés közismert. Ha gumiszerű húsállományú, fényes, szürkésbarna felületű, láthatóan nem rothadó almát találunk a tárolóban, akkor az is a monília „munkája”.

A magháztrohadást két fuzárium gombafaj okozza, amit csak akkor veszünk észre, ha már a felszínre ért a pusztulás (2. kép). A szüret előtti csapadékos időjárás az okozója. Rothad a magház, ha az almamoly hernyója befészkelte magát, és a magház körül rág. Daraszerű ürüleke figyelmeztet a jelenlétére, kárt rendszerint magát a hernyót is megtaláljuk.

A tárolási betegségek megelőzésénél fontos, hogy csak egészséges, tünetmentes darabokat tároljunk be. Jó, ha az almákat nem ömlesztve, hanem egymástól elválasztva, újságpapírba csomagolva tároljuk, így kisebb az apadási veszteség is, ugyanakkor a kórokozók sem terjednek át olyan könnyen a másik almára (3. kép). A tároló hőmérséklete 2-5 °C között legyen. Enyhe időben szellőztessünk. A betárolt gyümölcsöt rendszeresen vizsgáljuk át, a hibásakat, foltosakat azonnal távolítsuk el.

Összeállította: Pap Edina

Vadak a kertben

Ahol nincs bekerítve a kert, ott a téli hónapokban rágással sok gondot okozhatnak a vadak, legtöbb esetben a nyulak és az őzek, de a szarvasok is betévedhetnek, nem is beszélve a vad-disznókról, akik a szemetes edényt is földöntik élelem után kutatva.

A fiatal fák kérgében a nyulak teszik a legtöbb kárt. A facsemeték törzsét dróthálával, lyukacsos műanyag törzsvédő (Netlon) hálával, náddal, napraforgószárral védhetjük, amit több ponton szorosan a törzs köré erősítünk. Nem alkalmas erre a célra a szalma és a kukoricaszár, mert beletelepedhetnek az egerek. A Netlon háló előnye, hogy több évig is a törzsen maradhat, rugalmas, így nem akadályozza a törzsvastagodást, a fa „magától ledobja” a hálót.

A téli gyümölcsösben néhány naponként tegyünk ellenőrző körutat. A szarvas akár a két méter magas kerítést is átugorja, a nyúl pedig a nem megfelelően megépített vagy sérült kerítésen, esetleg hóhordáson juthat be a kertbe, ám nem biztos, hogy kitalálnak. Nagy kárt akkor tesznek, ha hosszú ideig tartózkodnak a gyümölcsösben. Nagyobb gyümölcsösökben, faiskálakban érdemes a vadriasztó készítmények közül választani. Szőlő-, dísnövény- és gyümölcsültetvényekben engedélyezett és alkalmazható az állati zsiradék hatóanyagú Forester vadriasztó szer. A Vadóc zacskóit egy méter magasan kell a kisebb fákra akasztani. Egy hónapig nyújt védelmet.

A vadak által károsított fák sebzéseit kenjük be fesebkezelővel. Hasonló módon kezeljük a fagy okozta sebeket, fagyfoltokat is. Sebkezelésre használhatók a Biocera, a Fabalzsam, a Fadoktor, a Floresca ökológiai gazdálkodásban is engedélyezett szerek.

Vetésforgó helyett

Még pihen a föld, mi azonban a meleg szobában már elkezdhetjük átgondolni a vetési terveket. Idézzük föl az elmúlt esztendőt: mi az, ami jól sikerült és mi az, amit másképpen kell csinálni az idén?

A környezet és az egészségünk védelme miatt a növényvédő szerek helyett mindinkább előtérbe kerülnek a megelőző növényvédelmi módszerek. Több, régi megfigyelésen alapuló, hasznos növénytársítást ismerünk, ami védelmet nyújt a növényeinknek, javul területünk kihasználtsága és védi a talajéletet.

Ahhoz, hogy előnyös növénytársításokat alakítsunk ki, ismernünk kell a zöldségfajok környezeti igényeit, tápanyagszükség-

nót gyorsan kel, gyökere szaponinokat tartalmaz, az segíti a többi növény csírázását. A spenótsorok közé elvetjük a haszonnövényeinket. A spenót nagy levelei kedvező mikroklímát teremtenek és árnyékot adnak a kelő növényeinknek. Mielőtt a spenót elnyomná a fejlődő főnövényeket, kisaraboljuk, és első talajtakaró anyagként otthagyjuk a sorokban. Ezt követően is folyamatosan takarjuk a sorközöket zöld növényi részekkel, szalmával, vagy mulccsal.

A vegyes kertben a növényeket meghatározott rendszer szerint ültetik, vagy vetik egymás mellé.

Fontos szerephez jut a tenyészidő, a növekedési jelleg és a növényvédelem. Egy példa: kora tavasszal a magágyba szórjuk a hónapos retek és a fejjessaláta magját, ez utóbbi védi a retek a földibolha kártételétől. A

mellette lévő sorba április közepén vessük el az uborka magját. Mire a salátát egyelni kell, az 50 cm-re ültetett uborka pedig elkezdi futni és szüksége lesz az egyméteres sortávolságra, addigra a retek betakarítható, és a saláta is elkészül. Az uborka mellé bazsalikomot ültessünk, ami virágaival csalogatja a beporzó rovarokat, ezzel segíti az uborka kötődését. Tehát júniusra elmondhatjuk,

Vegyeskert nyár végén

Spenót sarabolás előtt

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Akik részletesebben szeretnék megismerni a módszer lényegét, azoknak ajánljuk **Gertrud Franck: Öngyógyító kiskert** című könyvét, amelyben sok egyéb, érdekes kerti praktikát olvashatunk.

hogy egy méter széles területen volt három sor spenótunk, egy sor fejes salátánk, retekünk, uborkánk, bazsalikomunk, úgy hogy nem zsaroltuk a talajt és vigyáztunk a környezetünkre.

Kiváló párosítás a sárgarépa és a hagyma, amik kölcsönösen védik egymást. Jó együtt a karfiol és a zeller akár egy soron belül is. Az elmúlt években megfigyeltük, hogy azon a területen, ahol ezt a fajta vegyes kertet műveljük, ott javult a talaj szerkezete, humusztartalma, a hasznos élőszervezetek száma, és sokkal egészségesebb, szebb, ízletesebb terményt takarí-

tottunk be. Talán az a legjobb ebben a módszerben, hogy nincs szükség klasszikus vetésforgóra. Ha a következő évben 25 cm-rel elcsúsztatjuk az egész vetési szerkezetet, akkor minden növényünk a spenóttal, majd zöldhulladékkal takart, komposztált, pihentetett területre kerül. Ezzel a lépéssel megoldottuk a tápanyagutánpótlás kérdését is, tehát nem kell tovább gondolkodnunk, hogy mit hová vessünk, mivel trágyázzunk. Fejtorés nélkül élvezhetjük a téli estéket.

Cseperkálóné Mirek Barbara

Tavaszi vetések

letét, valamint a helyigényét is. Olyan módszert ismertetünk, amelynek eredményességét a Budapesti Corvinus Egyetem Kísérleti Üzemében négy éve vizsgálják. Tavasszal a felásott területet elmunkáljuk, előkészítjük vetésre. Március elején, 50 cm-es sorokba elvetjük a spenótot. A spe-

A kísérleti sorok elrendezése Soroksáron 2012-ben

Zöldbab	Sárgarépa	Póréghagyma	Kapor	Uborka+bazsalikom	Fejes saláta + hónapos retek	Cékla	Levélpetrezelem	Paradicsom	Paszliinák	Vöröshagyma	Sárgarépa	Paprika	Jégsaláta	Karfiol+zeller	Vöröshagyma	Paradicsom
---------	-----------	-------------	-------	-------------------	------------------------------	-------	-----------------	------------	------------	-------------	-----------	---------	-----------	----------------	-------------	------------

Ékkő a vizeken

Nem is gondolnánk, hogy tavasszal a vízben is virágzik növény. Április közepén-végén néhol szőnyeget alkot a vízben a békalilium virága.

Április elején már csodálatosan szép víz alatti, szeldelt levelei is vonzzák a tekintetet, később a levélkoszorúból emelkedik ki a gyertyaszerű virágzat, amely talán akkor a legszebb, amikor az első virágörv virágzik. Később a virágzat megnyílik, és a rengeteg virág szabálytalan fehér „dzsungelt” alkot a víz felszínén.

Mészben szegény, álló, vagy lassan folyó

vizek hínárnövényzetében, láp- és ligeterdőkben, Magyarországon a Duna és a Tisza árterénél is megtalálható, és szép állományai vannak a Szigetközben, a Nyírségben és az Ócsai égerlápban. Megtalálható még Nyugat-Dunántúlon és az Északi-középhegységben. Képeink Tiszalpäron készültek. Érdekessége, hogy nem mindig ugyanazon a helyen tűnik fel, és az állománysűrűsége is változik. A kép készítését követő évben, már csak tizedannyi békaliliumot láttunk, azután újra szaporodott.

Molnár Péter

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Védett növény

A békalilium (*Hottonia palustris*) a kankalinfélék családjába tartozó védett növény. Az évelő, gyöktörzsos vízinövény hajtásai 20-90 cm hosszúak, elágazók. Levelei váltakozó állásúak, sokszor látszólag örvösen állók, fésűsen szeldeltek, sallangos szeletekkel. Virágai egymás fölött elhelyezkedő, 4-10 tagú örvökben, a vízből 20-40 cm-re kiemelkedő virágzó hajtásokon nyílnak, április-májusban. Rövid csövű, halvány lilás-rózsaszín, vagy pirosló pártái sárga torkúak.

Kajszi ültetünk

Zamatos nyári gyümölcsünk a kajsziarack. Meleg- és fényigényes növény, a szárazságot viszont elég jól viseli, talajban sem válogat. Ott érdemes ültetni, ahol védett a termését leggyakrabban veszélyeztető tavaszi fagyoktól.

Magyarországon elsősorban hazai nemesítésű fajtákat ültetünk, amelyek jól alkalmazkodtak a mi környezeti viszonyainkhoz. Nem mindegyik öntermékenyülő fajta, néhányuknak (pl. Ceglédi óriás, Ceglédi Piroska) pollenadó fajtára is szüksége van a megfelelő terméskötéshez.

A rendszeres és méretes terméshez a kajszi is metszeni kell. Ezzel nemcsak kellő növekedésben tartjuk a fát, hanem a fagy is kikerülhető szerencsés esetben. Az éves hajtásokon fejlődő virágok ugyanis később nyílnak, mint a több éves részekben fejlődők, így kevésbé érzékeny állapotukban éri őket a hideg.

Magyar kajszi C. 256

A Magyar kajszi Cegléden szelektált egyik változata. Július első dekádjában érik. Kiváló beltartalmi tulajdonságú, középnagy,

Magyar kajszi C. 256

Mandulakajszi

gyümölcssei frissen és különböző feldolgozásra (lé, befőtt, pálinka) egyaránt jók. Öntermékenyülő. Sokat terem. Zárt kertekben a téli és a tavaszi fagy, gondos ápolás mellett kevésbé károsítja. Természetesen az igen nagy lehűléstől egyetlen fajtát sem lehet megvédeni.

Ceglédi kedves

Cegléden nemesített fajta, a Magyar kajszi után 8 nappal érik. Sokféle célra feldolgozható. Gyümölcse középnagy. Öntermékenyülő, de jó porzója a Ceglédi bíborkajszi és a Magyar kajszi.

Mandulakajszi

A Duna-Tisza közéről szelektált tájfajta. A Magyar kajszi után 5-7 nappal érik. Termőképessége jó, csak részben öntermékenyülő. Pollenadó fajtája a Magyar kajszi C. 235. Nagy, mandula alakú gyümölcssei kellemes állagúak, befőtt készítésre is alkalmasak. Rügyeinek, virágainak fagyűrű képessége a Magyar kajsziénál jobb.

Roxana

Afganisztánból származó, honosított fajta. A Magyar kajszi után 6-7 nappal érik. Sajnos sík vidéken fagyérzékeny, de talán a kiskertekben fagyvédelemmel természetbe állítható. Nagy gyümölcssei igen mutatósak, nagyon piacosak. Korán termőre

Bergeron

fordul. Közepes termőképességű, csak részben öntermékenyülő, pollenadója a Magyar kajszi.

Bergeron

Franciaországból származó, honosított fajta. A Magyar kajszi után 7-10 nappal érik. Jól szállítható, középnagy gyümölcssei elsősorban friss fogyasztásra és rostos lének alkalmasak. Korán termőre fordul, jó termőképességű, túltermésre hajlamos, ekkor ritkítást igényel. Öntermékenyülő. Monília, gnomónia és a sharka vírusra érzékeny.

Nyujtó Ferenc emléke

Cegléden nemesített fajta, a Magyar kajszi után 7-12 nappal érik. Öntermékenyülő. Középnagy, tetszetős gyümölcssei friss fogyasztásra és ipari feldolgozásra egyaránt alkalmasak. Fagyűrűzése jó, viszont a sharka vírusra az átlagosnál érzékenyebb. Termőképessége közepesnél jobb. Fajtalattalommal védett fajta.

Roxana

Sun Glo

Az USA-ból származó, honosítás alatt álló fajta. Közepesen kisebb, tetszetős, mély narancssárga húsú gyümölcssei különösen rostos lének alkalmasak. Érés ideje változó, általában a Magyar kajszi után 4-5 nappal szedhetjük, de 3-4 nappal előtte is érhet.

Kerek Mária Magdolna,
Erdős Zoltán

Természet a lakásban

A délkelet-ázsiai mangrovék,
floridai pálmaligetek növényei lakásunk díszei is lehetnek,
hiszen néhányuk szobanövényként is kapható.

Malabári spenót

(*Basella alba*)

A meleg éghajlatú tájakon sok helyütt spenótot helyettesítő főzeléknövény. Jelentéktelen, apró virágai összetett fürtvirágzatban állnak. Érdekessége, hogy a virágok sohasem nyílnak ki, összezártan termékenyülnek meg. Az elvirágzás után sötétkék, bogyszerű termések fejlődnek belőlük. Fényigényes, a tűző napot is jól elviseli. Szárrészei fény hiányában megnyúlnak. Szárazságtűrő, nyáron a szabadban is nevelhetjük.

Keleti mangrove

(*Bruguiera sexangula*)

Délkelet-Ázsia mangrove erdeiből „költözött” a cserépbé. Megvastagodott, üveg alakú szárai, illetve az azok végein fejlődő levélbóbiták teszik jellegzetessé, egzotikussá. Hármassával egybeültetve kapható. Fény- és vízigényes, azon növények közé tartozik, amik bőséges napfény esetén elviselik, sőt igénylik, hogy vízben álljon a „lábuk”. További érdekessége, hogy természetes élőhelyén magvai a fán csíráznak ki, és csak akkor pottyannak le a mozsárba, amikor már kész növényke fejlődött belőlük.

Csónakos törpepletyka

(*Callisia navicularis*)

A csónakos törpepletyka gondozása ugyanolyan egyszerű, mint más pletykaféléké. Leginkább a lomzata miatt tartjuk, de bíborvörös virágai is mutatósak. Az öntözések között hagyjuk a talaját kiszáradni, napos helyen tartuk.

Mimózálevelű zsakaranda

(*Jacaranda mimosifolia*)

Dél-Amerika szárazabb vidékein honos, gyorsan növekvő, igen mutatós lombhullató fa. Kora nyáron nyíló, liláskék, harang ala-

Malabári spenót

Floridai bunkóspálma

Csokoládénövény

Csónakos törpepletyka

Mimózálevelű zsakaranda

Keleti mangrove

A FLORADANIA FELVÉTELEI

Pamacsfa, vagy vadkakaó

Peperómia

kú, csüngő virágai hajtásvégi fürtökbe tömörülnek. Olyankor szinte az egész fa lilába öltözik. (Európa déli részén is sokfelé ültetik.)

Szobanövényként inkább csak páfrányszerű, szeldelt, összetett leveleiben gyönyörködhetünk. Közegét tartsuk folyamatosan nedvesen, világos, de a közvetlen naptól védett helyen.

Pamacsfa, vagy vadkakaó

(*Pachira aquatica*)

Dél-Amerikában honos, ott örökzöld fa. Hatalmas, összetett levelei 5-9 levélkéből állnak. Hazájában a barna toktermésekben fejlődő ehető magokat pírítva fogyasztják, valószínűleg ebből ered a vadkakaó magyar elnevezés.

Elegáns növény, ráadásul egyszerű a gondozása. Szélsőségesen száraz levegőjú szobában könnyen lehullatja a leveleit. Az öntözések között hagyjuk a közegét kissé kiszáradni.

Peperómia

(*Peperomia maculosa*)

A törpebors, vagy peperómia e kevésbé ismert faja is megérdemli, hogy lakásunk díszé legyen. Levelei lényegesen nagyobbak, és hosszúkásabbak, mint a többi peperómiáé, de a többihez hasonlóan vastagok, pozsgás szövetűek. A leveleire ezüstös-szürkék, amitől a levelek csíkozottnak látszanak. Apró, jelentéktelen virágokat felálló virágfüzére hozza.

Érzékenyek a túllöntözésre, hagyjuk a közegüket kissé kiszáradni az öntözések között.

Csokoládénövény

(*Pseuderanthemum atropurpureum*)

A csokoládéhoz a nevével ellentétben alig van köze, csupán sötétbordó levelei emlékeztetnek kedvenc édességünk színére. Fél-egy méter magas cserje, vékony hajtásokkal, fényes levelekkel. Mutató, felálló, sötétbordó levelei kihegyezettek, az erek mentén rózsaszínűek. Igen gyors növekedésű, s mivel a fiatal példányok a legmutatósabbak, érdemes időről időre újrászaporítani. Levágott hajtásvégei vízben is jól gyökeresednek.

Floridai bunkóspálma

(*Zamia pumila*)

A floridai bunkóspálma a jól ismert, de meglehetősen igényes cikász pálmához nagyon hasonló megjelenésű, de kissé könnyebben tartható. Rövid, elágazó, föld feletti szárán ívesen széthajló, szárnnyasan összetett leveleket hoz. Szereti a közvetlen, bőséges napfényt. Az öntözések között hagyjuk a közegét kissé kiszáradni.

A tereprendevezés

A kertépítés munkafolyamataiba szeretnénk bepillantást nyújtani most induló sorozatunkkal. Ezernyi kérdés kavargó bennünk, amikor meglévő kertünk átalakításán gondolkodunk, vagy éppen az újonnan felépült családi házuk körüli, építési törmelékekkel borított telket szeretnénk oázissá változtatni.

**ELŐTTE
UTÁNA**

Az épületek körül a biztonságos vízvezetés érdekében a falsíkhöz képest legalább két-három százalékos lejtéssel alakítsuk ki a terepfelzín, az épülettől körülbelül 3-5 méteres távolságig. Így biztosak lehetünk abban, hogy a talajba szivárgó víz nem okoz kárt az épületben. Ez már a finom tereprendevezés feladata

A ház főbejárata és a kert kijárata előtt nagyobb sík területet alakítsunk ki. Ott kaphat helyet a burkolt terasz

Szintezéssel meghatározzuk a pontos lejtési viszonyokat. Fakarókkal jelöljük meg a burkolatok és egyéb kerti építmények pontos helyét. Ellenőrizzük újra, hogy valóban jó helyre terveztük-e őket

Mikor lehet konténeres növényt ültetni? Hogyan kell a gyepszőnyeget leteríteni? Mire figyeljünk, ha nem szeretnénk, hogy a talajba szivárgó csapadék kárt tegyen a házban? Megannyi kérdés, amire igyekszünk majd választ adni.

A tereprendevezés az első lépés ahhoz, hogy olyan kert szülessen, ahol minden eltöltött perc öröm. A kert eredeti felszínét úgy változtatjuk meg, hogy használhatóbb legyen számunkra. Bármilyen kicsi a kertünk, szeretnénk nagyobbak, tágasabbnak érzékelni. Ebben is segít a helyes terepkialakítás. Fontos, hogy az új részletek, felületek a környezetükkel összhangban maradjanak, és a kert egészének egységére is figyeljünk.

ELŐTTE

KÖZBEN

Az épületek és a körülöttük levő terep szintkülönbsége gyakran kínál lehetőséget rézsú építésére, ami segít eltakarni a lábukat és tetszetős is

FOTÓK: TUBA PÉTER, TUBAKERT KFT.

A rézsúkról gyorsabban lefolyik a csapadék, a szélnek, kiszáradásnak is jobban kitettek. Ha nem építünk öntözőrendszert, akkor olyan növényfajtákat ültessünk, amelyek szárazabb körülmények között is jól fejlődnek

Mielőtt nekilátunk a munkának, gondoljuk végig, mire is szeretnénk használni a kert egyes részeit. Ha komolyabb terepmunkára, támfalak, rézsúk építésére van szükség, akkor kérjük tájépítész és kertépítő szakember segítségét. Az egyszerűbb feladatoknak azonban mi magunk is nekilátunk.

Először át kell tekintenünk a növényzetet, és az előregeedett, erősen sérült, beteg fáktól, cserjéktől meg kell válnunk, a sített el kell vitetnünk a területről. Ezután járjuk végig a kertet, mérjük föl, és vázlatosan rajzoljuk le az elképzeléseinket. Pontosan jelöljük meg azokat a főbb helyeket, ahol változtatni szeretnénk. Igyekezzünk az el-

képzeléseinket minél kisebb talajbolygatással megoldani. A meglévő, humuszos talajt ne is vigyük el a területről. Figyeljünk arra, hogy a kialakítandó talajfelszín soha ne legyen teljesen vízszintes. Kissé mélyebben fekvő területrészek létrehozásával segíthetjük, hogy a lehullott csapadékot a növények számára a terüle-

Szép is, jó is az édeskömény

Olyan fűszer- és gyógynövényeket veszünk sorba, amelyek dísznövényként is megállják a helyüket. Kedvenc aromanövényeinket nevelhetjük a konyhaablak párkányán, dézsákban az erkélyen, vagy balkonládában is, de még jobb, ha a kertben is van számukra hely, lehetőleg közel a házhoz. Ha nem akarunk külön fűszerkertet létesíteni, jól beilleszthetjük e növényeket a virágoskertbe is.

Nálunk egyelőre nem túl ismert, Nyugat-Európában annál közkedveltebb fűszer-, zöldség-, gyógy- és dísznövény az édeskömény. Népszerűségének oka sokoldalú felhasználhatósága. Levelét fűszerként, „gumóját” zöldségként kedvelik, magjából gyógytea készül, magas, laza bokra évelőágyásokban jól mutat.

Az édeskömény (*Foeniculum vulgare*) az ernyővirágzatúak családjába tartozó, 100-250 cm magas, terebélyes, kétéves vagy évelő növény. Rendkívül erős illata az ánizséra emlékeztet. Lazán omló, többszörösen szárnyalt levelei fonalas sallangokra tagoltak. Jellegzetes ernyős virágzata sok, nyúlánk, lapos ernyőcskéből áll, amit apró, sárga szirmú virágok alkotnak. Nincs gallérja és gallérkalevelei, ez is határozó bélyege. Kicsi kaszattermései keskenyek, hosszúkásak, a termés bordái élesek. Két főbb típusa ismert. Gumós változatát (*Foeniculum vulgare* var. *azoricum*) zöldségként ültetik. Az édeskömény gumója nem igazi gumó, hanem a növény alsó leveleinek vastag, meghússodott, lédús levélhüvelye. A kerti édeskömény (*Foeniculum vulgare* var. *dulce*) gumója alig duzzad meg, hajtásai viszont erőteljesebbek. Magjáért és leveleiért nevelik.

Az édeskömény természetes előfordulási helye valószínűleg Dél-, Délnyugat-Európára és esetleg Elő-Ázsiára terjed ki. Az északi részek kivételével ma már egész Európában előfordul.

Ósi kultúrnövény. A római korban – főként emésztést segítő hatása miatt – a lakomák fontos fűszere volt, a harcosok egészségük megvédése érdekében fogyasztották. Az angolszászok a gonosz erők elleni szent növénynek tartották, sok helyütt édeskö-

Az édesköményt sárga virágzata, hamvaszöld szára, laza, tollszerű levelei és magas termete önmagában is látványos dísznövényté teszi

A gumós édeskömény duzzanata botanikai értelemben nem gumó, hanem a növény alsó leveleinek hagymaszerűen megvastagodott levélhüvelye, mely párolva vagy pirítva, és nyersen salátanövényként kedvelt

Az édesköményt nemcsak fűszer-, zöldség- és gyógynövényként tartják számon, hanem dísznövényként is mind divatosabb, különösen a nyugat-európai kertkultúrában

ményt akasztottak az ajtó fölé, hogy megvédje őket a boszorkányságtól. Európában való elterjedését az is segítette, hogy Nagy Károly, a Frank Birodalom uralkodója 812-ben elrendelte, hogy a birodalom minden királyi kertjében termesszék.

A konyhában friss levelét és zseme száját, apróra vágva egész évben használhatjuk hal- és baromfiételek fűszereként, valamint zöldségételekbe és salátákba. Magja magas illóolaj-tartalmú, kenyerek, kek-szek, sütemények, mártások, és elsősorban tengeri halételek fűszerezésére is jó, de illatszerek, likőrök illatosítására is használható. Az Olaszország déli részén vadon termő édeskömény, olaszul *finocchio*, nagyon népszerű a helyi gasztronómiában. Sok más étel mellett a toszkán kolbász, a *finocchiona* (darabos töltelékű, vastag bélbe töltött, és egy évig érlelt szalámiféle) elmaradhatatlan ízesítője.

A gumóját párolják, grillezik vagy főzik, de nyersen is felhasználható, szeletelve vagy lereszelve, friss, zöld salátákba.

Görcsoldó, étvágyjavító hatása miatt gyógy-növényként is ismert. Magját összetörik, hogy az értékes illóolajok kiszabaduljanak belőle, majd leforrázzák és gyógyteát készítenek belőle. Emésztésserkentőnek, menstruációs görcsökre, székrekedés ellen, asztmára, légszűhurut esetén fogyasztják. Mivel szélhajtó, puffadásgátló hatású, hasfájós babák teájába is teszik, vagy a szoptató anyák fogyasztják, mivel hatása az anyatején keresztül is érvényesül. Magjának és levelének forrázata bőrtisztítóként arcpakolás és arcgőzölésre használatos. Elrágcsálva üdíti a leheletet, megkönnyíti az emésztést. Kivonatával fogkrémet ízesítenek.

Illóolaj-kivonata izomerősítő bedörzsölő-szer, de gyermekek és állapotos anyák ne használják, mert náluk allergiás reakciót válthat ki! Hatóanyagai segítik a májsejtek regenerációját, javítják az agy vérellátását és az emlékezetet.

Nyugat-Európában divatos dísznövény. Bronzos árnyalatú fajtáját ('*Purpleum*') is

A fűszerkertekben az édeskömény alacsonyabb növények, például a zsályák, szurokfü, citromfű mögé, a „hátsó sorba” kerüljön (Wisley Garden, Anglia)

Angliában különösen népszerű az édeskömény. Még a legpompásabb, elegáns évelő szegélyágyba is beültetik, más magasabb növények, például mácsonyák, ökörfarkkórók közé (Great Dixter, Anglia)

A SZERZŐ FELVÉTELEI

A híres párizsi Luxembourg kertben az édeskömény sárga és fehér kúpvirágok, margitvirágok, dáliaik, szépecskék, petúniák, bronzbarna ricinus és tollborzfü meleg színárnyalatú együttesébe került

Rokonok

Az édeskömény levele fűszernövényként nálunk is közkedvelt, világszerte termesztett és sokfelé meghonosodott, a termesztett kaporéhoz hasonlít, de az kisebb termetű, egyéves növény. Ujjaink között szétdőrszölt levelüket megszagolva, könnyen megkülönböztethető a két növény.

Másik, hasonló, hosszú, fonalasan salangos levelű rokona, a mediterrán származású borsoskömény, vagy római kömény (*Cuminum cyminum*), ám ez egyéves, kis termetű növény. Termését inkább a trópusi országokban (India, Mexikó, Közel-Kelet, Észak-Afrika) használják fűszerként, az indiai curry-keverék fontos alkotóeleme.

Az édeskömény illata a Közel-Keleten és Indiában fűszerként gyakori, az egynyári ánizsra (*Pimpinella anisum*) emlékeztet. Az édeskömény görbült, zöldesbarna termése nagyon hasonlít az ősidők óta fűszerként használt, nálunk is őshonos kömény (*Carum carvi*) sötétbarna terméséhez, de a kömény sokkal kisebb termetű nála, nem fonalás, hanem lándzsásan szeldelt levelű.

Ezek a fűszernövények az édesköménynél kevésbé látványosak, de természetes hatású kertekben nyugodtan beültethetjük őket az egynyári dísznövények közé.

kedvelik a dísznövény-kertészek, aminek különösen tavaszi kihajtáskor pompás rézvörös, vagy rózsás árnyalatúak a hajtásai. Leggyakrabban évelő szegélyágyak hátsó részébe ültetik, de kerek ágyások közepén, évelő és egynyári virágok tarka együttesében is szépen mutat. Bármilyen kertben könnyű megtalálni a helyét. Nevelhetjük dézsában, kerítés mellett, de melléképületek falánál védett, napos helyen is.

Késő ősszel vagy kora tavasszal vessük meleg, napos helyre, jó vízgazdálkodású, mélyrétegű talajba. Nagy nyári hőségben szereti a vizet, de tapasztalataim szerint a szárazságot is elég jól tűri. Kissé fagyérzékeny, de ahol jól megtalálta a helyét, ott elveti magát, évről évre kihajt és szépen fejlődik. Friss zsenge leveleit folyamatosan szedhetjük, termését pedig akkor szüretelhetjük, ha az ernyők már kissé megbarnultak. Betárolás előtt teljesen szárítsuk ki a magokat. Kora tavasszal magvetéssel, de ősszel tőosztással is szaporítható.

Az Itáliában és Nyugat-Európában különösen népszerű gumósköményt tavasszal, a nagy fagyok elmúltával helybe vetik és a gumókat töltegetéssel egyévesként termesztik. Megfelelő fejlődéséhez hosszú, meleg nyár kell.

Fráter Erzsébet

A platánfa jó kétszáz éve fontos és meghatározó szereplője a hazai kerteknek. Ha nem is futott be olyan pályát, mint Franciaországban – ahol szinte a leggyakoribb utcafa és tájképző elem –, nálunk is fontos utcásorfa, nagyobb parkok nélkülözhetetlen szereplője.

A keleti platán

A levelek mélyen karéjozottak, a karéjok hosszabbak a szélességüknél

A forró és igen száraz nyár idején gyakran csörgedeztetnek vizet a városi platánsorok töveinél (Teherán, Irán)

Óriási nagyszerű keleti platánokat először a 70-es években, Isztambulban láttam a Szulejmán-dzsámi mögötti botanikus kertben. Sudár törzsűk, rendkívül hatásos kergük és szinte habos lombozatuk fogott meg. Néhány év múlva eredeti termőhelyén, az Örményország és Azerbajdzsán határán folydogáló patak mentén láttam évszázados platánligetet. Meglepett a gyökerek közt csörgedező víz, amely azonnal megértette a platánok egyik fontos ökológiai igényét.

A keleti platán érdekes módon nem terjedt el Európában, pedig egyik szögletében valószínűleg őshonos is. A platánok titokzatoságához az is hozzájárul, hogy elképzelhető, hogy a nagy ókori kultúrák és birodalmak segítségével Nyugat-Ázsiából került a Balkánra és Kréta szigetére. Azokban a kultúrákban igen fontos szerepet töltött be. Kedvencem lett ez a növény, sokat gondolkodtam, hogyan lehetne idehaza is el-

terjesztetni, beépíteni a magyar kertkultúrába. Dacára annak, hogy elterjedésének nyugati határa nincs messze a Kárpát-medencétől, az elmúlt századokban mégsem ültették Magyarországon, mint például a szintén balkáni származású vadgesztenyét (*Aesculus hippocastaneum*).

A nálunk leggyakrabban ültetett közönséges platán (*Platanus x acerifolia*) eredetéről lezáratlan vita folyik a szakemberek közt (*Platanus x hispanica*, vagy *Platanus x hybrida* néven is találkozhatunk vele). Az egyik felfogás szerint az óvilági keleti és az újvilági nyugati platán kereszteződéséből jött létre. Ez számomra kevésbé hihető. Más vélemény az Ibériai-félsziget földtörténeti korokat átvészelő maradványfajának tartja. Ismét más elképzelés szerint a hódító mórrok cipelték magukkal Nyugat-Ázsiából, és a muszlim vallással együtt érkezett a mai Spanyolországba, ahonnan később elterjedt a kontinensen. Így tulajdonképpen

Hatalmas, 25 méteres koronaátmérőjű, ezeréves keleti platán a teaház teraszán sakkzó és dinnyéztető tádzsikoknak nyújt enyhét adó árnyékot. Sok, nagy tiszteletnek örvendő idős keleti platánnak saját neve is van: a képen látható fáé „Hatin Bibi”, ami szabad fordításban Nagyásszonyt jelent (Tádzsikisztán)

Tasmániából Vácrátótra

A Nemzeti Botanikus Kertben, Vácrátóton a legidősebb példányok 35 évesek, sorsuk különös, mert Tasmániából, a hobarti botanikus kertből, igen messziről kapott magról neveltem őket. Nagyon jól érzik magukat, soha semmitől nem károsodtak és különösen mutatósak, mert az egészen mélyen szeldelt levelű 'Kasmír' fajtához tartoznak. Azóta már Dél-Törökországból származó csemetét és egy a Pamír lábánál élő, fantasztikus 1000 éves famatuzsálem utódaként hazahozott és fölnevelt fácskát is telepítettem.

Ahol nem vetkőztek „csupasza” a törzsek, ott jól látható a kéreg apró, szögletes darabokra repedezése

A gyakori és elterjedt közönséges platántól könnyen megkülönböztethető, mert annak levelei többé-kevésbé szíves vállúak, legfőljebb 5 karéjúak, a termések csak egyesével-hármasával állnak, és a kérge mindig nagy lapokban válik. Ha Magyarországon platánnal találkozunk, szinte biztos, hogy az a közönséges platán. Az igazi nyugati platán (*P. occidentalis*) botanikai különlegesség (Vácrátóton van), de a keleti platán is ritkának számít.

Igényei hasonlóak a közönséges platánéhoz. A nagyon meszes talajokat kivéve mindenféle talajon szépen fejlődik, de az üde, mélyrétegű, tápdús és nagyon jó vízellátottságúban érzi igazán jól magát. A magas talajvizet, sőt az időszakos vízborítást is kiválóan elviseli. Közép-Ázsiában és Iránban gyakran látni, hogy a hegyekből lefutó patakok vizét az utcai platánsorfák tövében csörgedeztetik. Ennek ellenére a száraz körülményeket is elég jól elviseli. Viszonylag gyors növekedésű. Meleg és napos helyre kell ültetni, különösen fiatal korban szenvedhet a kései fagyoktól. Metszést nem igényel, de a többi platánhoz hasonlóan az erős visszavágást, vagy koronaalakítást is jól viseli. Könnyen átültethető, még a nagyobb példányok gyökérzete is hamar újul.

A keleti platán sokkal kevésbé szenved a közönséges platánokat az utóbbi évtizedekben megnyomorító, gnomónias elhalástól, vagy a csipkéspoloskától. Ha jó helyre ültettük és jó kondícióban van, még kevésbé sínyli meg támadásukat. A por-

és légszennyeződést, valamint a légszárzást is elviseli, ágrendszere az erősebb szeleknek is sikerrel ellenáll. Szoliterként vagy sorfának való, de figyelembe kell venni nagy téregényét. Gyönyörű, terebélyes koronája és mélyen szeldelt levelei miatt nagyon hatásos. Sokféle felvonultató, változatos, repedezett, tarka, vagy egyszínű sima kérge is szép. Kitűnő árnyékadó fa. Őszi lombszínje kedvező években vöröslő. A közönséges platánhoz hasonlóan leváló kérgével és sokáig pergő levelével munkát ad a seprőnek.

Fája könnyű, nagyon szép szemcsés mintázatú, szívós. Kedvelt bútortfa, őshazájában ajtókat, ablakokat, padozatot, ládákat és sokféle használati tárgyat készítenek belőle. Kérgéből, leveleiből ősidők óta sokféle gyógyszer készül izomremegés, hasfájás, láz, asztma, étvágytalanság, testi gyengeség ellen. A népi gyógyászat ma is használja a leveleit vérzéscsillapításra, seb és szemgyulladás gyógyítására. Ecetben főzött kérge hasmenés, vérhas, fogfájás ellen jó. Gallyából, gyökereiből festékanyag készül.

Különlegesen mutatós növény és kedvező tulajdonságai miatt nagyon remélem, hogy hamarosan idehaza is ismert díszfa lesz. A nyugat-európai faiskolákban elterjedten kapható. Nagy-Britanniában hét fajtája és alfaja is megvásárolható. Reménykedem, hogy a hazai faiskolások a jó típusok kiválasztása után elszaporítják. Közép-Ázsiában, Dusanbében, a tádzsik fővárosban, a leggyakoribb sorfa, mínusz 25-30 °C-on sem károsodnak. A klímaváltozást követő esetleges fölmelegedés körülményei közt is jól megállja majd a helyét.

Kósa Géza

Sudántörzszű keleti platánok alkotta liget a sah hajdani palotáinak kertjében, Teheránban

Kalapácsos

Kora tavasszal fedett hidegágyban, később pedig szabadföldben magvetéssel szaporíthatjuk. Úgynevezett kalapácsos fásdugványait hidegágyban vagy szabadföldben gyökereztessük. Jól gyökeresedik, de vigyázni kell, hogy mindig kellően nyirkos maradjon a talaj. A kalapácsos dugvány vágásakor az egyéves vessző tövénél egy darabka előző évi ágat is hagyjunk meg.

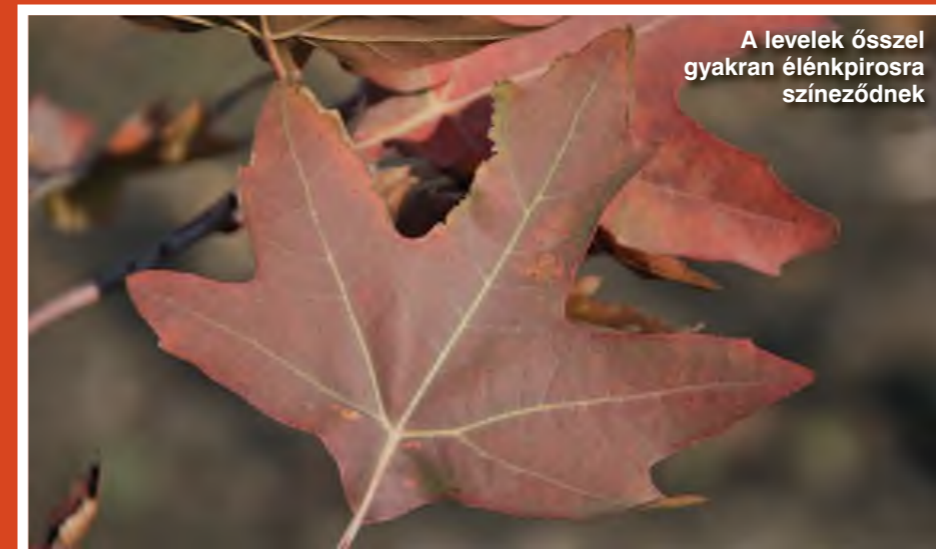
csak régen szelektált típusa a keleti platánnak. Manapság nagyon elterjedt utca-, sőt gazdasági fa a mérsékelt égövekben, Sanghajtól Buenos Airesig. Jól látható jegyekben különbözik cikkünk tárgyától, a keleti platántól (*Platanus orientalis*). A platánok tudományos nevüket a keleti platán ógörög nevéből vették, ami a széles, lapos leveleikre utaló platüsz = széles szóból ered. A sokszor vitatott rendszertani elhelyezkedésű platánfélék családjába 7-8 faj tartozik, ezek egy kivételével nagytermetű, többnyire lombhullató,

kétszikű fák. Közép-Amerikától Mexikón át az USA déli felén, a Balkántól a Himalájáig és Indokínában élnek. A legkorábban kialakult kétszikűek közé tartoznak, a harmadkorban óriási területen éltek, de mára csak egyetlen nemzetségük maradt.

A keleti platán hatalmas, 30-35 méter magasra megnövő, terebélyes koronájú lombhullató fa. Igen magas életkort élhet meg. A törzse leggyakrabban egyszarvú, a kérge lapokban hámlik, tarkán feltárva a szürkés, piszkosfehér, vagy élénksárga színű alsó rétegeket. Az idősebb törzseken a kéreg kis szögletes darabokra repedezik. Levelei mélyen, legalább a levéllemez közepéig szeldeltek, 5-7 (a fiatal hajtásokon gyakran csak 3) karéjúak. A levélnyel a rügyet védve sajátos kúpszerű duzzanattal ízesül az ágakhoz. Széllel porzódó, váltivarú, de egylaki virágai májusban nyílnak. A piros színű női virágok gömbvirágzatban nyílnak, a hímvirágok zöldek. A levelek hónaljából hosszú kocsányon 3-8-asával

csüngő, 2-3 cm átmérőjű, gömbölyű terméseket sok szőrös makk alkotja. Levelei ősszel sárgára, narancssárgára, gyakran élénkvorosra színeződnek, majd megbarbulva sokáig az ágakon maradnak. Eredeti termőhelye a Balkán-félszigettől és Krétától Kis- és Közép-Ázsián, Perzsián és Afganisztánon át Kasmírig terjed. Sík és hegyvidékeken folyó és patak menti ligetekben él éger-, fűz- és nyárfák társaságában.

A levelek ősszel gyakran élénkpirosra színeződnek

Cékla-ceremónia

Céklasaláta

Hozzávalók: 4-5 közepes méretű cékla, 1 marék dió durvára vágva, 2 gerezd fokhagyma, 2 evőkanál olívaolaj, 2 evőkanál méz, 1 evőkanál citromlé

A céklákat meghámozzuk, majd nagylyukú reszelőn lereszeljük, összekeverjük a dióval, a zúzott fokhagymával és az olívaolajjal. Mézzel és citromlével ízesítve máris tálalhatjuk. Kínálhatjuk pecsenye mellé savanyúságként, de pirítós kenyérrel, esetleg egy-két kanál tejjel önmagában is finom vacsora!

Téli csoda elixír

Hozzávalók: fél liter méz, 5 citrom, 5 fej fokhagyma

A citromok kifacsart levét és a zúzott fokhagymákat a mézhez keverjük. Zárt üvegben, hűtőszekrényben tároljuk. Naponta 3-4 kiskanállal érdemes fogyasztani belőle! Kisebb üvegekbe adagolva, szépen feliratozva kiváló ajándék barátainknak téli vendégeskedés idején.

Céklahab

Hozzávalók: 40 dkg cékla, 2 babérlevél, só, őrölt fehérbors, 2 dl tejföl, 2 tojás, néhány csepp citromlé, csipetnyi cukor, 5 dkg vaj

Az alaposan megmosott céklákat babérlevéllel ízesített vízben puhára főzzük. Lecsepegtetjük és forró sütőbe tesszük néhány percre, majd meghámozzuk. Burgonyanyomóval összetörjük, sóval, őrölt fehérborssal, citromlével és kevés cukorral ízesítjük. Hozzáadjuk a tojássárgákat, a tejfölt, végül a tojásfehérjékből vert habot is beleforgatjuk. Kisebb formákat, vagy tűzálló tálat vajjal kikenünk, a masszát belesimítjuk, majd a formákat vízzel tepsibe állítjuk. Előmelegített sütőben 30 percig gőzöljük. Tálalhatjuk azonnal melegében is, de behűtve, friss zöldsálatalevelekkel, esetleg zöldfűszeres joghurttal különleges téli csemege!

„Nemszeretem” savanyúság, rémisztő színű zöldséglé, ráadásul ki-moshatatlan a terítőtől: sokan így gondolunk a céklára, pedig e megvastagodott gyökér a téli konyha egyik sokoldalú alapanyaga. A természetgyógyászok szerint rákellenes hatóanyagokat tartalmaz, ezért a megelőzés érdekében javasolják nyersen és főzve egyaránt. Karotinoidokat, flavonoidokat, vitaminokat, ásványi anyagokat és vasat tartalmaz nagy mennyiségben. Javítja az ellenálló képességet, sőt fiatalító hatású és a fo-

gyókúrás étrendben is nagy szerepet kap. Nemcsak élettani hatásai miatt jó, ha minél többször az asztalunkra kerül, hanem azért is, mert finom és sokoldalú.

Ha eddig csak savanyúságként fogyasztottuk, akkor próbáljuk ki palacsintatészta mártva kisütni a megfőtt szeleteket! Készítsünk belőle majonéz, tejfölös salátát, vagy diós-mézest, amibe nyersen reszeljük a céklát! Folytathatjuk a pikáns céklaleves, aminek tormás galuska adja meg báját. A könnyű céklahab ünnepi fogásnak, vagy izgalmas vacsorának is beillik. Talán nem is gondolnánk, hogy

édes süteménytöltelék is készíthetünk céklából. Piskótába is való, apróra vágva, de ropogós cékla-chipset is süthetünk ...

A cékla színével is vidámságot hoz a téli étrendünkbe, hiszen ilyenkor különösen fontos, hogy minél változatosabban táplálkozzunk. Ebben a színek is nagy segítségünkre vannak. Tegyük színesebbé a tél szürke egyhangúságát, kezdjük az év elejét céklával!

Halmos Monika
www.rozsakunyo.hu

Céklaleves tormás galuskával

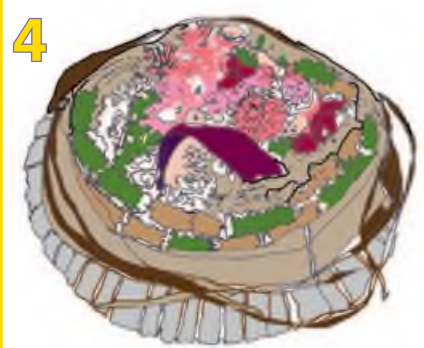
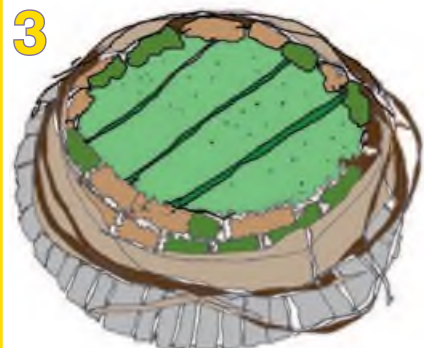
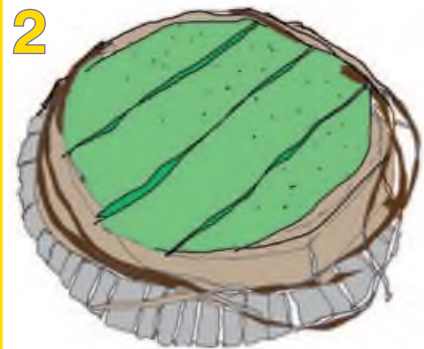
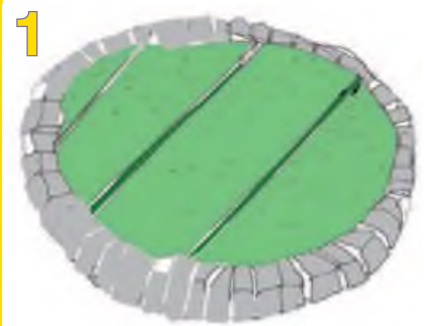
Hozzávalók a galuskához: 1 tojás, 1 evőkanál ecetes, reszelt torma, só, kb. 8 dkg búzadara, a leveshez: 8 dl tyúkhúsleves (leveskockából is lehet), 1 nagyobb cékla (30-35 dkg), 1 dl tejföl, 2 tojássárgája, só, őrölt fehérbors

A tálaláshoz: 2-3 szál petrezselyemzöld vagy citromfű

A tojást felverjük, ecetes tormával elkeverjük, megsózzuk. Annyi búzadarát adunk hozzá, hogy sűrű masszát kapjunk, majd dagadni hagyjuk. A céklát alaposan megmossuk és héjastul, annyi vízben, amennyi ellepi, 30-35 perc alatt puhára főzzük, vagy sütőben megsütjük. Amíg a cékla fő, vagy sül, a forrásban lévő húslevesbe kiskanállal apró galuskákat szaggatunk a tormás masszából. Ha megfőttek, szűrőkanállal kiemeljük, leszűrjük. A puha céklát hideg víz alatt lehűtjük, megtisztítjuk, húsát kis kockákra vágjuk. Felöntjük a húsleves-sel, amiben a galuskák főttek, átforraltuk, azután turmixoljuk. A forró levesbe belekeverjük a tejjel elhabart tojássárgákat, ha szükséges, sóval, őrölt fehérborssal ízesítjük. A galuskákat ráhelyezve, finomra vágott petrezselyemmel meghintve vagy néhány citromfűlevélkével tálaljuk.

FOTÓ: VASS ANDRÁS

Csak töltsük ki

Előfordul, hogy az ajándékba kapott virágcsokorban a virágok egy része már elhervadt, a többiek viszont hosszabb életűek, még virulnak. Vagy, hogy a kertben csak rövid szárral vághatunk virágokat. Ezekre az esetekre nyújt megoldást Kiss Zoltán mester virágkötő ötlete, a lapos tálba tűzött virágdísz.

1 Lávatufából készített lapos kosarat választottunk. (Bármilyen anyagú tartóedény megfelelő.) A tálát fedjük be fóliával, nehogy kifolyjon belőle a víz. Ajánlatos két fóliát tenni, mert így nagyobb biztonsággal marad száraz a tartóedény alja. A fóliázás után töltsük ki a tálát vizes tűzőhabbal (virágüzletekben megvásárolható). Ebbe tűzzük majd a virágokat

2 A tál peremén vigyünk körbe szárított pálmalevélből és orchidea-gyökerekből készített nem túl magas palástot, ami gazdagítja a virágdíszet és eltakarja a tál szélénél esetleg kilátszó tűzőhabot. Forró szilikonnal rögzítsük az alkotóelemeket

3 Hasonlóképpen tegyük körbe a következő elemeket, így a fonalból készült díszítést

4 Töltsük ki a tűzőhabos részt virággal, levéllel, zöld hajtásokkal. A súlyosabb, erősebb színűeket középre, a világosabbakat és a lazább szerkezetűeket pedig a szélére tegyük

5 Végül aszparágusz-szárral és gyékénylevéllel lazítsuk a virágdíszünket

6 A kész virágtál sokáig szép marad, mert a hervadó virágok megtartják egymást a tömör díszben

Ha sikerült, fotózza le!

Kedves Olvasóink! Készítsen a fent látott virágos tálhoz hasonló alkotást, fényképezze le, és küldje el nekünk az algeier.wendy@kerteszetesszoleszet.hu címre március 11-ig. A legjobb három alkotás készítőit könyvjutalomban részesítjük.

Nemsokára itt a tavasz

A fagyos, hideg télen jó érzés a tavaszra gondolni. A tavalyi esseni IPM-kiállításon több forduló versenyben választották ki Németország legjobb fiatal virágkötőjét. Az utolsó fordulóban kötelező feladatként asztaldíszítést készített a három versenyző. Az asztaldíszekhez mindannyian azonos fajtájú és mennyiségű virágot és kelléket kaptak. A következő megoldások születtek.

Köszönök a virágot!

1 Julia Bürkle rengeteg tavaszi virágból kis erdőt épített az asztalra

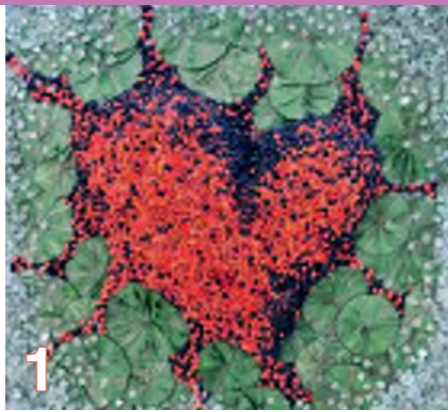
2 A verseny győztese, Jürgen Herold ágak közé rejtette a virágokat

3 Ilke Siedenburg sorba rendezte el a kaspókat és készített hozzájuk virágdíszet, de középen alacsonyra tervezte a díszítést, hogy a szemben ülők lássák egymást

Valentin-napi faliképek

A Valentin-nap az emberek egymás iránti tiszteletéről, megbecsüléséről, no meg a szerelemről szól. Ilyenkor kapunk plüss szívet, szerelmes verseket tartalmazó füzetet, egy szál vörös rózsát tollal és műanyag szívvel díszítve. Ugye nem kaptunk még Valentin-(Bálint-) napi faliképet? A Magyar Gyula Kertészeti Szakközépiskola és Szakiskola virágkötő-berendező szakos diákjainak ez volt a tavaszi virágkötészeti versenytémájuk. Egyiket, másikat magunk is elkészíthetjük, illetve további ötletekkel bővíthetjük azokat.

1

2

3

4

1 Bogyók alkotják Berdár Bernadett Valentin-napi jelképét, amit levelekből készített korongokkal fogott körbe

2 Kissé buja, szíves alkotás Kunfalvi Melinda műve. A kép háttére bordóra festett levelekből áll

3 Borsóból, lencséből, babból, tökmagból is kirakható szerelmes falikép, ahogy azt Érsek Virginia tette

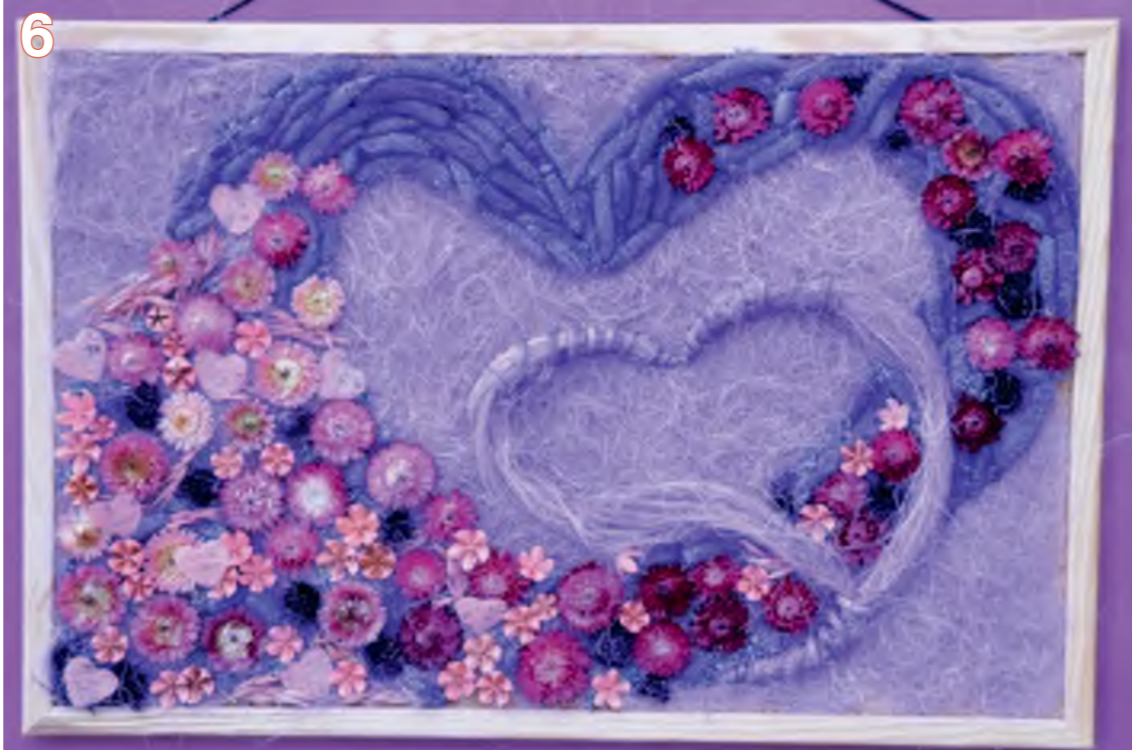
4 A Valentin-napi falikép alapját farmernadrág darabjaival ragasztotta le Faragó Laura, amelyre száraz virágból és más növényi részekből két szívet erősített

5 Nagy Tamás pirosra festett száraz növényi részekből álló térbeli faliképet mutatott be

6 Az izgalmas színű dísz Papp Nikolett készítette. A lila kókuszgóc alapból jól kiemelkedik a szív alak és a rózsaszín virágok

5

6

Maradékok, hulladékok

Maradék díszcsomagoló papírt, szalagokat, kötözőket használt Kiss Zoltán virágkötő. A kis papírokból, száraz virágrészekből, mindenféle maradékból cserépdíszítéseket készített.

Első látásra kissé szedett-vedettnek tűnnek a becsomagolt kankalinok, de ha jobban megnézzük, akkor észrevesszük benne a csomagolás azonos stílusát. A cserepet fóliába kell csomagolnunk, hogy öntözhessek a növényt, majd ragasszunk körbe papírpalástot. Belülre, vagy kívülre is ráragaszthatjuk a díszítő elemeket.

1

2

1 A maradék nyírfakéreg és a sodort kötél darab is hasznos díszítőelemmé válhat

2 Divatos kellék a gyapjúfonal a virágkötészetben, a papírral borított cserépre is került belőle

3 A filcborítást vastag alumínium-drót díszíti

4 A hullámpapír-borításra farostszalagot és vékony színes drótot, belülre pedig fehérített kókuszrost-darabokat tett a virágkötő

3

4

Megjelent a **Kaktusz-Világ** 2012/4., 5. száma

A tartalmából:

- A Ferocactus nemzetség
- Mexikói útiképek
- Hibridek, kultivárok és egyéb, bizonytalan eredetű növények
- Ferocactus schwarzii
- A szelén és a fügekaktusz...
- ...valamint további érdekes írások, fényképek 44 színes oldalon.

A tartalmából:

- Gymnocalycium nemzetség
- Kubai barangolások
- Gymnocalycium baldianum
- Gymnocalycium mesopotamicum
- Gymnocalycium monvillei...
- ...valamint további érdekes írások, fényképek 44 színes oldalon.

A kiadvány előfizethető a www.kaktuszgyujtok.hu honlapon. Ugyanott megrendelhető a Pozsgások c. kiadvány összes eddigi évfolyama. Kérjük, akik tehetik, az idén is támogassák személyi jövedelemadójuk egy százalékával a Magyar Kaktuszgyűjtők Országos Egyesületét.

Adószámunk: 19576583-1-13

HERBÁCIÓ népigógyászati receptmagazin
Kozmetikumok, gyógyreceptek, különleges ételek, italok, tartósítási technikák : növényekből házilag

Keresse az újságárusoknál!
www.erdokincse.hu
www.herbacio.hu

Menhely az Állatokért Alapítvány
Gazdit kereső kutyusai...
Telefon:06-70/3319-333 menhely@menhely.eu

Boglárka 1,5 éves	Lótyó 3 éves	Trakó 3 éves
Robin 3 éves	Manca 3 éves	Tiltos 3 éves

www.menhely.eu Kecskemét Kisfői 211/a

Megjelent Magyarország első levendulás szakácskönyve!

Halmos Mónika, arany díjazott gasztronómus, számos szakácskönyv szerzője, a hosi cheső virágok szakértője egy igazi kis kulináris csomaggal jelentkezik, a levendula-rajongók kedvére: a könyv csupa csupa levendulás receptet és ínycsiklandó fotókat tartalmaz a süteményekig, italt, bőségt, desszertekig.

Egy igazi kis levendulás kincslelő, kivitele elegáns, reprezentatív, ajándékozási is kitűnő, nem mindennapi kiadvány.

Megrendelhető:
www.rozsakonyho.hu • info@ehetovirag.hu
+36-30-9647144

gong RÁDIÓ
www.gongradio.hu

A TÉRSÉG HANGJA

Nagykörös FM 93.6 MHz	Kecskemét FM 96.5 MHz	Csongrád FM 87.6 MHz
Gyömrő FM 97.2 MHz	Kecel FM 99.6 MHz	
Baja FM 88.7 MHz	Solt FM 94.1 MHz	

KISPESTI KERTBARÁT KLUB

Kispest, Fő u. 42.
Tel.: (+36)-(70)-627-8100

Január 21., hétfő, 17 óra
Virághagymák korai virágoztatása, kerti ültetése
Dr. Szántó Matild

Január 28., hétfő, 17 óra
Termásvíz és geotermia – mire jó a magyarországi melegvízkincs
Lellei Nóra

Február 4., hétfő, 17 óra
Aktuális permetező készítmények
Dr. Stanek József

Február 11., hétfő, 17 óra
Vad Kína
DVD-film

Február 18., hétfő, 17 óra
Szentélykertek Japánban
Hajnal Sándor

Február 25., hétfő, 17 óra
Aktuális bőrgyógyászati kérdések, kozmetológia
Dr. Nagy Magdolna

Március 4., hétfő, 17 óra
Gran Kanaria, az örök tavasz szigete – úti élménybeszámoló
Oláh Irén

Március 11., hétfő, 17 óra
A farkas
DVD-film

Március 18., hétfő, 17 óra
Kerepesi Temetőkert
Pesti László

Március 19., kedd, 15 óra
Metszési bemutató
Nagy Tibornál
(Kispest, Derkovits u. 31.)

MISKOLCI BONSAI KLUB

Ifjúsági és Szabadidő Ház
3531 Miskolc, Győri kapu 27.
Az időpontról érdeklődni a (06)-(46)-412-508-as telefonszámon lehet

Január 25., péntek
Gyökérintató alkalmazása a bonsai kultúrában

Február 22., péntek
A gyökér föld fölötti kialakítása

SZENTENDREI SZABADTÉRI NÉPRAJZI MÚZEUM

Szentendre, Sztarvodai út
Tel.: (06)-(26)-502-500.
Fax: (06)-(26)-502-502
www.skanzen.hu
Nyitva: keddtől vasárnapig
9-17 óráig

FÜVÉSZKERT

Budapest VIII., Illés u. 25.
Tel.: (06)-(1)-210-1074,
(06)-(1)-314-0535
www.fuvesz kert.org
Nyitvatartás: 9-17 óráig
Üvegházak nyitvatartása:
9-12 és 13-16 óra között

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM

Budapest XIV., Városliget,
Vajdahunyadvár
Tel./fax: (06)-(1)-363-2711
E-mail: info@mmgm.hu
– www.mmgm.hu
Nyitva: naponta 10-17 óráig.
Hétfőn zárva

A programajánlat elkészítéséhez a rendelkezésünkre álló adatokat dolgoztuk fel, a legjobb tudásunk szerint. Mielőtt útnak indulna, érdeklődjön a nyitvatartási idő és a helyszín felől.

A Kertbarát Magazin 11-12-es számában megjelent előfizetési akció nyertesei, akik egyenként 2000 Ft-os Oázis vásárlási utalványt kapnak:

Rapcsák Viktória, Dabas (Gyón); ÁMK Ladányi Mihály Könyvtár, Dévaványa; Kós Károly Művelődési Ház és Könyvtár, Budakalász; Szél Ilona, Kistelek; Tarkányi Béla Könyvtár és Művelődési Ház, Egyek; Siposné B. Zsuzsa, Székesfehérvár; Kertész Ágota, Keszthely; Bognár László, Budapest; Koronc Eszter, Vonyarcvashegy; Fülöp Renáta, Veszprém; Tatár Anikó, Nyíregyháza (Oros); Zsadányi Zoltán, Budapest; Angyal Ágnes, Gyömrő; Nagy József, Bagod; Fodor József, Kaposvár; Balázs Pálné, Paks; Nyíratiné Nász Rózsa, Paks; Csákvári György, Vajta; Trabach István, Szarvas.

A nyerteseknek gratulálunk!

Fizessen elő most a Kertbarát Magazinra!

Fizessen elő egy évre a Kertbarát Magazinra 2013. január 18 és március 21. között és nyerjen!

Első 25 előfizetőnk az Oázis Kertészet 2000 Ft-os vásárlási utalványát kapja, ami az ország bármelyik Oázis Aruházában levásárolható.

www.oazis.hu
A Kertbarát Magazin megjelenik kéthavonta

Előfizetési megbízás

Előfizethető az ország bármely postáján, a hirdalaprészletkérőnél, e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, a (06)- (80)-444-444-es telefonszámon, vagy a honlapunkon: www.kertbaratmagazin.hu
Kérjük olvashatóan töltsse ki, s küldje a Magyar Posta Zrt. Levél Üzletág Központi Előfizetési és Árucsoport címére: 1900 Budapest

Előfizetem a Kertbarát Magazin című kiadványt.
Előfizetési díj egy évre: 3600 Ft

Név: _____
Cím: _____
Kelt: _____ év _____ hó _____ nap
aláírás

Diószegi László albertirsai Olvasónk két különleges növényéről küldött felvételt. Két év várakozás és gondoskodás után tavaly nyáron virágba borult a görög magról ültetett argentin pillangófája (*Caesalpinia gilliesii*). A teljes napsütésben nevelkedő fácskát bőségesen öntözte, télen pedig cserépbe ültetve, erősen visszavágva, 15 C-fokon pihentette. Szintén görög magról hajtott ki a *Cassia* (*Senna*) cserjéje. Már több ízben is megörvendeztetete gondozóját sárga virágözönével.

Olvasónkat elismerés illeti kitartásáért és a növény szakértő ápolásáért. A pillangófa, ahogy a neve is sugallja, a pillangóvirágúak tagja, Argentína északi részén és Uruguayban honos örökzöld fa. Levelei a lepényfához (*Gleditsia*) hasonlítanak, káprázatos virágai azonban messze felülmúlják annak díszítőértékét. Felálló fűrtben nyíló, halványsárga virágaiból hosszan kinyúlnak a piros porzószálok. A mi teleinket nem vészeli át, bár az idősebb tövek elviselik a mínusz 5-10 C-fokos hideget. Télen a dézsás növényekhez hasonlóan világos, 5-10 C-fokos helyen teletessük. Dugványról és magról egyaránt szaporítható. Vetés előtt kemény magját érdemes leforrázni, majd egy na-

Cassia

pig meleg helyen (például a fűtőtest közelében) langyos vízben áztatni. A laza szerkezetű, homokos, tőzeges közegbe sekélyen vetett magokat takarjuk üveglappal, hogy páradús környezetben fejlődhessenek. Hajlamos a megnyúlásra, ezért érdemes a hajtásait tavasszal a felükre visszametszeni. Az ugyancsak a pillangóvirágúakhoz tartozó kasszia (*Cassia corymbosa*) Dél-Amerikából származó dézsás növény. Aranysárga virágai a hajtások

Pillangófa

Tőkésné Pálfi Erzsébet Sarkadról fordult hozzánk segítségért. Hat évvel ezelőtt épített, mintegy 15 négyzetméter vízfelületű, viszonylag sekély (max. 65 cm) kerti tavával kapcsolatban kért tanácsot. Tavaly tavasszal teljes nagytakarítást rendezett a tóban, mindent kiszedett, átmosott, majd a növényeket cserépben tette vissza, hogy megőrizze a víz tisztaságát. De sajnos nem így lett, a víz rövid idő alatt zavarossá, habossá vált, és csak hosszú idő elteltével tisztult le. A forró nyári napokban azonban szürkészöld, buborékszerű képződmények jelentek meg a víz felszínén, majd teljesen elrejtették a tavat. Rendszeres lehalasztásuk sem enyhítette a gondokat, és az algairtó sem segített. A hűvös idő beálltával enyhültek, majd meg is szűntek a gondok, de attól tart, hogy idén nyáron ismét kezdődik minden előről.

A jól beállt tavakat nem érdemes bolygatni, egyensúlyuk rendkívül sérülékeny, különösen szélsőségesen forró nyárainkon. A tó mélysége a felü-

letéhez képest valóban kissé kicsi – ahogy azt Olvasónk is elismeri –, de ez nem akadályozza annak, hogy jól működő élő rendszert alakítsunk ki benne. A meleg nyári napokon különféle algák szaporodtak fel a tóban. Ezek az apró élő szervezetek a tápanyagban (nitrogénben és foszforban) dús vizekben érzik jól magukat, ott előszeretettel és túlzott mértékben szaporodnak. A tó kitakarításakor és a víz újra feltöltésekor tápanyagban dús csapvíz vagy kútvíz került a tóba, aminek láthatólag nagyon örültek az algák. Tavak létesítését követő néhány hétben, az egyensúly beállásáig szinte mindig túlburjánzanak az algák, ez természetes jelenség. Ezt követően

Vízisálata

Vízijácint

azonban elegendő oxigéntermelő növény jelenléte esetén egyensúly jön létre. Az oxigéntermelő növények – a lebegő hínárok – nélkülözhetetlen növényei a tónak. A víz tápanyagtartalmát használják fel, így elejét veszik az algák túlszaporodásának. Akvarista üzletek-

ben beszerezhető például a süllydőhínár, az átokhínár, vagy a mocsárhúr. A víz felszínén úszó növények is a víz tápanyagtartalmát fogyasztják. Ilyenek például a vízijácint és a vízisálata. Ezek nem télállóak, a hideg idő beálltával fagymentes helyre kell menekítenünk néhány tövet, hogy tavasz-

V. Gyuláné tavalyi 11-12-es lapszámunk beköszöntő írásához fűzött néhány panaszos hangvételű gondolatot. Nagy bánatára az ő településükön nem működik a Virágos Magyarországért mozgalom. Szívesen látná, ha a nagy forgalmú út mentén virágokat ültetnének. Ebben megpróbál jó példával járni, rendszeresen növényeket ültet, de azokat rendszeresen ellopják, vagy a téli útszázás áldozatai lesznek.

Olvasónkat kitartásra buzdítom. Magam is ezt teszem, házunk előtt igyekszem jó példával járni, bár alig akad követőm. „Csábító” növények (pl. tuja) helyett olyan évelő növényeket ajánlok, amik ültetésük idején kevésbé látványosak, később pedig, begyökeresedve mozdíthatatlanná válnak. Fontos, hogy jól tőrjék a téli sósást, tehát csak a talajba teljesen vízszahúzódó évelők (pl. sásliliom, cickafark), vagy a lombhullatú cserjék (pl. hóbagyó, sudárszálya) esetleg díszfüvek jöhetnek szóba. A sósás azonban nemcsak a lombot, hanem a gyökérzetet is próbára teszi. A növények többsége sajnos rosszul tűri a magas sótartalmat, ezért csak a legigénytelenebbek közül válogathatunk. A feladat azonban nem reménytelen. Sok sikert és kitartást kívánok hozzá!

szal ismét kihelyezhessük őket a tóba. Az algák megfékezésében, illetve a víz túlhevülésében segít, ha a víz felszínét legalább harmad, de akár fele részben úszó levelű növényekkel – például tündérrózsákkal – fedjük, árnyékoljuk. A tündérrózsák zöme ugyan mély vizet igényel, de 40-60 cm-es vízmélységben élő törpe tündér-

rózsák is kaphatók. A tóparti sekély, 5-10 cm-es vízmélységű rész is nélkülözhetetlen az egyensúly kialakításában. A vízparti növények, így például a törpe gyékény is a víz tápanyagait éli föl. Ráadásul természetes hatást kölcsönöz a tónak, megteremt az átmenetet a vízi és a szárazföldi növényvilág között.

Az Év Fája

Az Ökotárs Alapítvány az Év Fája versennyel szeretné felhívni a figyelmet a közvetlen környezetünkben és az épített környezetben élő fák fontosságára, azoknak a mindennapi életünkben betöltött szerepére.

Az Év Fája címet idén az egri termálfürdő területén élő közönséges platán viseli. A levéltári anyagok szerint Eszterházy Károly (1725-1799) egri püspök idején telepítettek platánfákat Egerben. Ezt a példányt is akkoriban ültették, s ma is szépen fejlődik. Magassága mintegy 40 méter, törzskerülete nyolc és fél méter. A 250 éves egri platán Magyarország képviselőjében részt vesz az idén év elején megrendezendő európai Év Fája Versenyen.

Rejtély

Rakjuk az oszlopokat megfelelő sorrendbe! Helyes megfejtés esetén a vízszintes betűsorban balról jobbra folyamatosan olvasva egy szállóigét kapunk.

E	P	É	T
E	T	S	B
L	É	N	P
K	L	É	E

A megoldásokat küldje be címünkre! A helyes megfejtést beküldők között egy nyertes részére könyvet sorsolunk ki.

Címünk: Kertbarát Magazin, 1591 Budapest Pf.: 294. Beküldési határidő: 2013. március 15.

A Kertbarát Magazin november-decemberi számában közölt rejtély helyes megfejtéséért felajánlott könyvet Somodiné Horváth Valéria szabadszállási rejtélyfejtőnk nyerte.

Kérdéseiket, ötleteiket, javaslataikat és észrevételeiket továbbra is várja a szerkesztőségben: Algeier Wendy algeier.wendy@kerteszetesszoleszet.hu

A Kertbarát Magazin legközelebbi száma március 22-én jelenik meg.

Postacímünk: Budapest, Postafiók 294. 1591 Faxszámunk: 273-2285.

E-mail címünk: szerkesztoseg@kerteszetesszoleszet.hu

„Aki a virágot szereti, rossz ember nem lehet”... és

Wuxal® Super-t használ!

A terméket keresse a gazdaboltokban

www.kwizda.hu

Kwizda

Számoljon utána! Most akár féláron berendezheti kertjét!

Szezon előtti faiskolái vásár akár 30-70% kedvezményel az Oázisban!

Ne késlekedjen, látogasson el hozzánk, és rendezze be álmai kertjét akár féláron!
Tipppek és trendek: www.oazis.hu

*Az akció az egyedileg megjelölt termékekre érvényes, 2013. február 1-től 28-ig. Illetve a készletek erejéig tart. Az akciós termékek értékanként eltérőek lehetnek.

Jöjjön el hozzánk, és váltsa be 1000 forintos kuponunkat!

1000
EZER FORINT

Az Oázis Kertészet
ajándék kupona

Kertészeti Áruházaink szerte az országban:

Ajka 8400 Ipari Park, északi szektor; Budakeszi Szőlőskert Ipari Park (a Tescónál); Budapest - Pasarét 1026 Zilah u. 6; Budapest - Kőbánya 1101 Kőbánya út 47; Budapest - Rákosszentmihály 1167 Szlovák út 15; Budapest - Soroksár 1237 Helsinki út 80; Cegléd 2700 Kulső Jászberényi út 2; Csongrád Mini Téli zárvalló; Diósd 2049 Diófásor u. 19 (Az Intersparnál); Hajdúnánás Mini Nyitás februárban; Jászberény 5100 Nagykatari út 17; Keszthely 8360 Semmelweis u. 2; Mohács 7700 Pécsi út, Ipari Park; Monor 4-es főút 32. km; Nyíregyháza 4400 Korányi Frigyes út 204; Orosháza Mini 5900 Székács József u. 61; Szolnok - Szajol 4-es főút 108. km; Tatabánya 2800, Erdész u. 39. Megnyitottunk!